

A

261

—

—

VIII.

—

1
Egy uolo Hennek Abraham jo kedue.
Fianak Salala mert megis uolo engedue
Mas keppen nagyok en Hentvöll buntetue
Anagy talan inkap Hentvöll beretue

2
Megs lata kis Hakkot es megis bereti
Hav anyyabok köiben etis intete
Ezt laz aldozata mindenek helyszete
Paradidom kertiben iser tetete

3
Tudom miort köllöta most huten az Urnak
Paradidom kertiben kis Vivags Haaq
Tanasat uggamias uiragot plantallyak
Utetis most Utetis kisdelt anyyalkak

4
Vivagriaban megis marad mindenkor ottan
It pnijs az Földön töt volna buntattan
ottan örök eönöme. uti az Urban
It bü banot utett urne uilagsban

5
ebben csak egy ok van
Az kit en pniura Dan
Egy nem estem gyümölgöz
Vrabnak szaganak
E nagy J-bouanate
Ead talalt volna kedue
Mint palma fa termes
Ugy is uti köllöta
del rönköhij m eni fta.

6
di Grabar hok
Utanna Day tok
Fatum wigg enu kem
Egy ha Embre korban
Egy gyüttbates volna
azt bizonyal el Ertom

7
"Ziny jo urul
Vitz Magyar kizet
Kedue töt volna urkem.

7
Egy akarta Ju? ~~genda~~
Ez embet mitt hgyan
Vole non pöböt betny
Az my dolgunk non mas
csak mint pironkodas
mindene el kit pniura
Mind joit könyözet
Ez ball Eör. vud. jist
Az Hant köllö allany.

8 m mast ffradik magy uonult efrandvo
Tauszoi fordula teli kemeny udor
Uyul föld fristul viz uigadik az Erdvo
teli szep madarakkal magas leugro

9 Az szep fulmeki firással egy kezik
Kegyi banyasait hogy fanybolkodik
De nem. Samu magy inkap u uigadodik
Halat ftennek ad uiffol imakodik.

10 Az az en Tauszomatt ivigy el vonta
Erdvo. Lotte magy inkap telen fordita
Dorult fommunka efronek bozata
Jegyet en pummett s. bunall be bunta

11 Gyönyom madarakam kezein fuhmihon
ad igen birtelen a nyopuk tules
az cennikem vala minden v. m. m. f. m.
de mint konyu ronyk el kebe tuchon

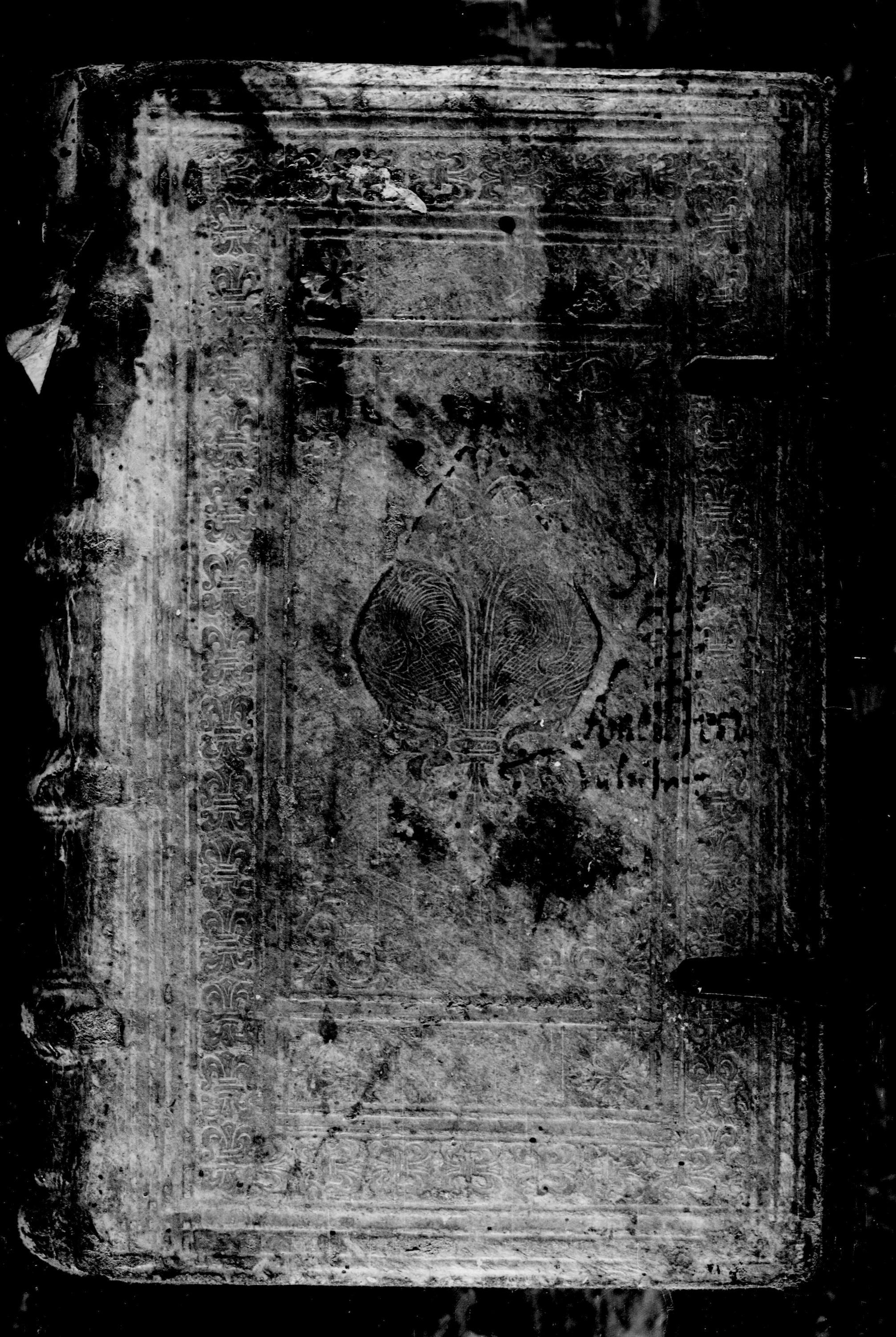
12 Jgy bamlalom vala az en fiondromat
hogy sok udvo muluan vez magy vala enyemelt
hogy kionti magyit baladya v. f. m. m.
A fgyony Szankate igy ekezt. m. m.

13 Kengyob fombitanal Magyar utoz fgyelt
fgyia emkleuy ad kar atint
Es hogy tis ofstan Erdimellen illa
Kint eonkeldyok Cs. k. d. d. t.

14 Es szep guburmit az frigy talat
ke Bapa kibolomban fgyony karamall
Isakott mely vala mint egy szep uiragy ball
Kertek fgyfgyere mely oly gyonoma ill.

Hunc librum donavit Author ipse Urbanus
VIII Comiti Nicolao de Trin, dum iuue-
nis adhuc prætextatus Romæ fuisset, prolatis
illis Horatij uersibus.

Fortes creantur fortibus et bonis.
Est in iuuenis, est in equis
Patrum virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquila columbam.

diret, quibus causæ quidem Venetæ æqui-
 tas, excommunicationis vero suæ iniqui-
 tas nullitasque grauiſſimis argumentis con-
 firmata & demonstrata eſſet, publico edi-
 cto, ne quis libros eiusmodi ſcriberet lege-
 retve, aut ſcriptos imprimeret aliisque le-
 gendos communicaret, ſub perpetuæ ex-
 communicationis, à qua nullis Romanæ ſe-
 dis indulgentiis abſolui poſſit, intermina-
 tione prohibuit. Mox deinde Ferrariam,
 quæ ciuitas Venetis proxima eſt, præſidio
 firmiſſimo muniendam curauit, & per Nun-
 cium ſuum Bruxellis verſantem, cum Ar-
 chiduce Alberto de copiis quibuſdam in
 ditione eius conſcribendis egit, qui tamen
 quod ipſemet exercitu opus habiturus pro-
 pediem eſſet, conſentire in petitionem i-
 ſtam noluit.

Sub initium Nouemb. Orator Hispani-
 cus Franciſcus de Caſtro, cum egregio co-
 mitatu Venetias adueniens, ſplendide ex-
 ceptus, & poſt triduum in Senatum admis-
 ſus eſt, vbi præmiſſa eleganti oratione lite-
 ras Duci exhibuit, quibus Rempub. Rex
 quam diligentiffime monebat, vt pacem
 cum Pontifice faceret, addita promiſſione,
 ſe omnia quæ ad eam promouendam neces-
 ſaria eſſent, diligentem procuraturum. His
 lectis Dux reſpondit, Rempub. Venetam
 info-

Anno
1606.

*D. Ingo Louiſ. ſp.
 ni. Afine. Si.
 neq. de hysto.
 rieg. hiffori.
 e. ſcribendi
 ment hystori.
 et n. publici
 n. de d. dand
 i. d. d. d. d.
 v. d. d. d. d.
 v. d. d. d. d.*

*Hispania
 Rex Vene-
 tos ad faci-
 endam cum
 Pontifice
 pacem hor-
 tatur.*

mušto libro
quis 7° nome
Pothol me 2° st
Presen toto
Ligor Gian
Tomoko di

104. H. 34

TABVLA

Medicis.

Mnesteo: Callimacho: Phania physico: Simo: Timaristo: Hippocrate: Chryssippo: Diocle: Opione: Heraclide: Hicesio: Dionysio: Apollodoro Ciriense: Apollodoro tarantino: Praxagora: Plistonico medico: Dieuche: Cleophato: Philistone: Asclepiade: Crateia: Petronio: Diodono: Iolla: Erasistrato: Diagora: Andrea: Enorta: Mnesicle: Epicarmo: Demione: Sofimene: Theopolio: Solone licio: Metrodoro: Olimpiade thebana: Philino: Petreio Mictione: Glaucia: Xenocrate.

Libro uigesimo quinto continens naturam herbarum sponte nascentium: auctoritas herbarum: & de origine usus earum cap. i. Qui latine usus herbarum scripserint: & qui ad Romanos noticia earum peruenerit: & qui primi graecorum de his composuerint: & de herbarum inuentione: & antiqua medicina & quare minus exercentur earum remedia: & de cynorhodo: & de dracunculo medicinae cap. ii.

De quodam pestifero fonte germaniae: & de britannica: & maximis morborum doloribus cap. iii.

De moly & dodocatheo: & pconia uel pentorobo: uel glycyfide & panace uel asclepio & heracleo panace chironio & panace centaureo uel pharnaceo & eracleo syderio & hyoscyamo uel apollinari siue altercangeno cap. iiii.

De linozoste: parthenio: hermipora siue potius mercuriali: & achillea & panace heraclea sideriti mille folio: & de scoparegia: & herineo teucro splenio: & de melapodio siue helleboro: quot uel eorum genera: & de nigro helleboro & albo medicinae: & quando detur: & quo sumendum: & quibus non dandum & quod mures necat cap. v.

De mithridatia: & scordoti siue scordio: & polemonia uel philacteria uel chiliodynamia & eupatoria & cetaurea siue chyronia & delecto cetaureo libadio felle terrae & triorche medicinae cap. vi.

De climeno & gertia & lysimachia & partheide & artemisia & ambrosia & nymphaea & eracleo siue rhopalo & euphorbia medicinae cap. vii.

De platagine & buglossa & cynoglossa & buphtalmo & scythica: & de spartania & hippice & eschamone: & de betonica & catabrica & consilagine: & hiberida: & chelidonia: & canaria & elaphobosco: & dictano & aristolochia: & quae eius delectatione in uoluntate pisces & statim capiant: & medicinae contra serpentiū ictus ex herbis quae superius nominauit ca. viii.

De argemonia & agarico: & echio: & hyoscyamo: & hierobotae: & blattaria & lemnia: & quinq; folio: & dauco: perfolata: & arctio: & cyclamino: & peucedano cap. ix.

De ebulo: & uerbasco: & thelegono: & de phrinio: & de alisma: & de peristerio: & demoly: & de anterrhino: & contra mala medicamenta: & de pericarpio cap. x.

De remediis: quae generatim membratimque singulis corporum morbis eueniunt cap. xi.

De thyfello & cetaurea: & chelidonia: & panace: & hyoscyamo: & euphorbio cap. xii.

De anagallide siue acoro & mandracora siue circolo & cicuta & creno agrio & molibdea & iride & capno: & alicia & achoro cotyledo aizoo & andrachne & erigero: & de ophemoro: & a labro ueneris: & de ranunculo medicinae: & de oris uitiis ca. xiii.

Griffin

Summa medicinae & historiae & obseruationes. m. ccxcii
Ex auctoribus.

Sex. Gallico. Papeio Ieneo: Sestio nigro: quae graece scriptae sunt: Iulio basso quae itae: Anto. Castore: Cor. Celso.

Externis.

Theophrasto: Apollodoro: Democrito: Iuba: Orpheo: Pythagora: Magoe: Menadro: qui biochresta scripsit: Nicadro: Homero: Hesiodo: Museo: Sophocle: Xantho: Anaxilao.

Medicis.

Mnesteo: Callimacho: Phania physico: Timaristo: Simo: Hippocrate: Chryssippo: Diocle: Opione: Heraclide: Hicesio: Dionysio: Apollodoro citiense: Apollodoro Tarantino: Praxagora: Plistonico medico: Dieuche: Cleophato: Philistone: Asclepiade: Crateia: Iolla: Erasistrato: Diagora: Andrea: Mnesicle: Epicarmo: Demione: Sofimene: Theopolemos: Metrodoro: Solone Lycio: Olympiade thebana: Philino: Petreio: Mictione: Glaucia: Xenocrate.

Libro. xxvi. continens reliqua morborum genera medicinae & de nouis morbis: & de lichene quod sit: & qui primus in Italia coeperint: & de carbunculo elephanti & colo ca. i.

Laus Hippocratis cap. ii.

De noua medicina: & asclepiade medico: & qua ratione ueterem medicinam mutauerit cap. iii.

Irritio magicae artis: & de lichene & taphia ca. iiii.

Ad strumas: & ad digitos: & ad pectus & ad tussim medicinae cap. v.

De uerbasco & chamaeleuce uel thussilagine & bechio & aquilea & salua cap. vi.

Ad lateris dolores & pectoris: & ad horthopnoeas: ad iecinoris dolore: cordis dolori pulmōi urinā tussi pectori ulceribus: pulmōi renibus: epaticis: ad uomitionē: ad singultus pleuretisis cap. vii.

De oibus uitiis uentris & remediis eorum quae circa uel intra sunt: & de aluo sistēda uel soluēda cap. viii.

De pulegio & argemone cap. ix.

De nymphaea & abstinētia & appetētia ueneris: & de satyrio eritrococco & crategi & sideriti cap. x.

Medicinae generales de pedibus talis articulis neruis: & remedia contra morbos quae totum corpus occupant: & de myrtide & uigiliis & paralisi: & de febribus frigidis & febre iumentorum & phreneticis & chamaeacte & aizoo & igne sacro cap. xi.

Ad eluxata membra & contra morbum regium & contra furculos & fistulas & inflatōes & ambustionē & contra alios morbos ad neruos & sanguinem cap. xii.

De herba equiseto & stephanomeli & erisitali & contra uermes cap. xiii.

De ulceribus ad plagas & de poliochemo ca. xiiii.

De plurimis expimentis ad faciēdos capillos & prurientes faciēdos & continēdos & aliorum remedia ca. xv.

Summa medicinae & historiae & obseruationes. M. ccxcii.
Ex auctoribus.

M. Varrone. C. Valgio. Papeio Ieneo: Sestio nigro: quae graece scriptae sunt: Iulio basso: quae itae: Anto. Castore. Cor. Celso.

Externis.

Theophrasto: Apollodoro: Democrito: Iuba: Orpheo: Pythagora: Magoe: Menadro quae biochresta scripsit: Nicadro: Homero: Hesiodo: Museo: Sophocle: Xantho. Anaxilao.

Medicis.

Mnesteo: Callimacho: Phania physico: Timarcho: Simo: Hippocrate: Chryssippo: Diocle: Opione: Heraclide: Hicesio: Dionysio: Apollodoro Citiense: apol

LIBER

De uitibus frugū: & remediis: & qd in quoq; terræ genere debeat feri.

CA. XVII.

Rimū oīum frumēti uitū auena est: & hordeū in eā degenerat: sicut ipsa frumēti sit istar. Quip-
pe cū germā: populū edāt eā: neq; alia pulte uiuāt. Soli maxie cæliq; humore hoc euēit uitū. Se-
quēte cām habet ibecillitas seminis: cū diutius retētū est terra: prius q̄ erūpat. Eadē est ratio si ca-
riofum fuit: cū sereret. Prima aut statim eruptiōe agnoscit: ex quo apparet in radice esse cām. Est
& aliud ex uicino auenæ uitū: cū amplitudie ichoata granū: sed nōdū matura: priusq; roboret corpus affla-
tu noxio cassum: & inane a spica euanescit quodā abortiuo. Venti aut tribus tēpibus nocēt frumēto: & hor-
deo. In flore: aut p̄tinus cū deflorueres: uel maturefcere icipiētibus. Tūc. n. exinaniūt grana. Prioribus cau-
lis nasci phibet. Nocet & sol creber e nube. Nascunt & uermiculi in radice: cū semētē ibribus secutis inclu-
serit repētinus calor humorē. Gignunt & in grano: cum spica in pluuiis calor iseruescit. Est & cātharis di-
ctus scārabæus puus frumēta erodēs. Oīa ea aīasia cū cibo deficiūt. Oleū: pix: adeps cōtraria seminibus. Ca-
uendūq; ne cōtacta eis tūc serant. Imber in herba uutilis tantū. Florēribus aut frumēto & hordeo nocet. Le-
guminibus inocuus: p̄ter q̄ ciceri. Maturefcētia frumēta ibre lædunt: & hordeū magis. Nascit & herba al-
ba: panico similis: occupās arua: pecori quoq; mortifera. Nā loliū: & tribulū & carduū: lappāq; nō minus q̄
rubū: iter frugū morbos potius q̄ iter ipsius terræ pestes numeraueri. Cæleste frugū: uinearūq; malū nullo
minus noxiū est rubigo. Frequētissima hæc in roscido tractu: cōuallibusq; ac p̄flatū nō habētibus. E diuer-
so carēt ea uetosa: & excelsa. Inter uitia segetū & luxuria est: cū onerata fertilitate p̄cumbūt. Cōmune autē
oīum satog; uitū urica: etiā ciceris: cū salilagine eius abluēdo imber dulcius id facit. Est herba q̄ cicer ene-
cat: & eruū circūligando se: uocatur orobāche. Triticum simili modo herba. Hordeum festuca quæ uoca-
tur ægilops. Lentem herba securidaca: quam græcia similitudine peleciton uocant. Et hæc quidē comple-
xu necant. Circa Philippos autē ateramnum nominant in pingui solo herbam: qua faba necat: ea non nun-
quā in macro: cum udam quidam uentus afflauerit. Eræ granum minimum est in cortice aculeato. Cum
est in pane: celerrime uertigines facit. Aiuntq; in asia & græcia balneatores: cū uelint turbam pellere: carbo-
nibus id semen iniicere. Nascitur & phalangius in eruo bestiola aranei generis: si hyems aquosa fit. Limaces
nascuntur in uitia: aliquando e terra cochleæ minutæ mirum immodum erodentes eam. Et morbi quidē
hi sunt. Remedia eorum: quæ cūq; pertinent ad herbas: in sarculo: & cū semē iactatur cinere. Quæ uero i se-
mine & circa radice consistūt: præcedente cura cauent. Vno aut semina perfusa minus ægrotare existimāt.
Virgilius nitro & amurca perfundi iubet fabā: sic etiā grandescere p̄mittit. Quidam uero si triduo ante sa-
tum urina & aqua maceret: præcipue adolescere putat. Ter qdem sartā modū fractæ e modio solidæ red-
dere. Reliqua semina cupressi foliis tuis si misceant: non esse uermiculis obnoxia: nec si iterlunio serant.
Multi ad mili remedio: rubetā noctu aruo circumferri iubent: priusquā sarriat: defodiq; in medio iclusam
uase fictili. Ita nec passerem nec uermem nocere: sed eruendā priusq; metaf: alioquin amarum fieri. Quin
& armo talpæ cōtacta semina ueriora esse. Democritus succo herbæ quæ appellatur aizoō in regulis na-
scens tabulifessum latine sedū: aut digitellū medicata seri iubet oīa semina. Vulgū uero si dul-
cedo noceat: & uermes radicibus ihæreat: remediū est amurca pura: ac sine sale spargere: deinde sarrire. Si
in articulum seges ire cœperit: runcare: ne herbæ uincāt. Pestem a milio: atq; panico: sturnog; p̄alerū ue ag-
mina scio abigi herba: cuius nomē est ignotum: in quattuor angulis segetis defossa: mirū dictū: ut oīno nul-
la auis intret. Mures abigunt cinere mustellæ: uel fellis diluto: & semine sparso: uel decoctarū aqua. Sed re-
dolet uirus aīalium eorū etiā in pane. Ob id felle bubulo semina attingi utilius putant. Rubigo quidem
maxima segetū pestis: lauri ramis in aruo defixis: transit in eaq; folia ex aruis. Luxuria segetū castigat dente
pecoris in herba duntaxat: & depastæ quidē uel sæpius nullā in spica iniuriā sentiunt. Retonsag; uero etiā
semel omnino: certū est granum longius fieri: sed inane cassumq; ac satum non nasci. Babylone tamen bis
secant: tertio depascunt. Alioquin folia tantum fierēt: Sic quoq; cum quintodecimo scœnore messes reddit
exilitas soli Verum diligentioribus cū centesimo quinquagesimo. Neq; est cura difficilis. Quā diutissime
aquari gaudēt: ut præpinguis & densa ubertas diluatur. Limum autem non inuehūt euphrates: tigrisq; si-
cut in ægypto nilus. Nec terra ipsa herbas gignit. Vbertatis tamen tantæ sunt: ut sequente anno: spōte resti-
bilis fiat seges: impressis uestigio seminibus. Quæ tanta soli differentia ammōet terræ genera in fruges de-
scribere? Igitur Catonis hæc sentētia est. In agro crasso & læto frumentū seri. Si uero nebulosus sit: idem
rhapthanū: miliū: panicu in frigido & aquoso prius serēdū: postea in calido. In solo at rubricolo: uel pullo:
uel hareolo: si nō sit aquosum: lupinū. In cretoso & rubicoso & aquosiore agro: adoreū. In sicco & nō her-
boso: nec umbroso triticū. In solo ualido fabā. Vitiā uero: q̄ minie aquoso herbidoq;. Siliginē & triticū i ap-
to loco edito: q̄ sole q̄ diutissime torreat. Lentē in frutero: & rubicoso: q̄ nō sit herbidus. Hordeū in noualis
& in agro qd restibile possit fieri: trimeste: ubi semētē maturā facere nō possit: & cuius crassitudo sit restibi-
lis. Subtilis & illa snia. Serēda esse ea in tenuiore terra: q̄ nō multo idigent succo: ut cytissus & cicer: exceptis
leguminibus q̄ uelunt e terra: nō subsecant. Vnde & legumina appellata: q̄ ita legunt. In pingui aut q̄ cibi
sunt maioris: ut olus: triticū: siligo: linum. Sic ergo tenue solū hordeo dabit: Minus enim alimēti radix po-
scit. Leuior terra: densiorq; tritico. In loco humili far: adoreū potius: q̄ triticū seret. Temperato & triticū &
hordeū. Colles robustius: sed minus reddūt triticū. Far: & siligo: & cretosum: & uliginosum solū sortiunt.

De prodigiis frugū: & arandi disciplinas: & uomerū generibus.

CA. XVIII.

St & in frugibus ostētū. Semel (qd̄ eqdē iuenerim) accedit. P. Elio. Gn. Cornelio coss. quo anno
superatus est Hānibal. In arboribus. n. tūc nata produunt frumenta. Et quoniā de frugū terræq;
generibus abunde diximus: nūc de arandi ratiōe dicemus: ante oīa ægypti foelicitate cōmemo-
rata. Nilus ibi coloni uice fungēs euagari icipit (ut diximus) a solstitio: aut noua luna: ac primo

uel alia

uel q̄ ru-
bigouel secu-
ricula

Remedia

Arum. Dyan.
Melic.Kot. rotol
om. massag.Modo Sam. ad
om. fruges.

LIBER

nio timente: nec nisi præguſtatos cibos ſumentes: fertur ab ore eius luſiſſe extremis coronæ floribus uene- no illitis. Ipſaq; capiti impoſita. Mox procedente hylaritate inuitauit Antoniũ: ut coronas biberent. Quis iſtas timeret inſidias? Ergo concerpta in ſcyphum incipienti haurire: oppoſita manu: en ego ſum inquit il- la care Antoni: quam tu noua præguſtatiũ diligentiã cauẽs: adeo mihi ſi poſſim ſine te uiuere occaſio & ratio a deſt. Inde inductum e cuſtodia bibere iuſſit: illico expirantem. De coronis extra ſupradictos ſcripſit Theophrãſtus apud græcos. Ex noſtris autem inſcripſere aliqui libros anthologicon. Fores uero perfecur- tus eſt nemo: q; equidem inueniam. Nec nos nunc. ſ. coronas necẽtemus. Id. n. friuolum e: Sed de floribus quæ uidebuntur digna: memorabimus. Pauciſſima genẽra noſtri coronamentorum inter hortenſia noue- re: ac pene uiolas roſaq; tantum.

De roſa in coronis: & de generibus eius: & ubi ſeratur.

CA. III.

Roſa naſcitur ſpina uerius q̄ frutice: in rubo quoq; pueniẽs. Illic eſt iucũdi odoris quĩs anguſti. Ger- minat oĩs primo incluſa generoſo cortice. Quo mox intumeſcente & i uirides alabaſtros ſaſtiga- to: paulatim rubefcẽs dehĩſcit: ac ſeſe pãdit in calicis medio ſui ſtantis cõplexa luteos apices. Vſus eius in coronis ppe nimitus e. Oleo maceraſ. idq; iam a troianis rpiibus Homero teſte. Præterea in unguenta tráſit: ut diximus. Per ſe medicas artes præbet. Emplaſtris atq; colyriis imponit mordaci ſubtrili- tate. Menſaq; eſt delitiis inungẽdis: minime noxia. Contra genera eius noſtri fecere: celeberrima: p̄neſtinam & cãpanã. Addidere alii mileſiã: cuius ſit ardentiffimus colos non excedẽtis duodena folia. Proximã ei tra- chiniã: minus rubẽtẽ. Mox alabãdicã uiliore: albicantibus foliis. Vtiliffimã uero pluribus uel minutiffimã ſpinofam. Differũt. n. multitudĩne folioꝝ: aſperitate: leuore: colore: odore. Pauciſſima qna folia: ac deinde numeroſiora. Cũ ſit genus eius: quã centifoliã uocãt: q̄ eſt in cãpãia italiã grãciã uero circa philippos. Sed ibi nõ fuã terrẽ puentu. Pangeus nãq; mõs in uicino fere eſt: numeroſis foliis ac paruis. Vnde accolæ tráſ- ferentes cõſerũt. Ipſaq; plantatione p̄ficiũt. Nõ aut talis odoratiſſima eſt. Nec cui latiſſimũ maximũq; foli- um. Breuiterq; indicium eſt odoris: ſcabricia corticis. Cepio Tiberii Cæſaris principatu negauit centifoliã in coronis addi: p̄terq; extremos uelut ad cardines: nec odore nec ſpecie p̄babilẽ. Eſt & q̄ grãca appellatur a noſtris: a grãcis lychnis: non niſi in humidis locis pueniens: nec unq; excedens qnq; folia: uiolæ magnitudi- ne: odore nullo. Eſt & alia grãcula appellata: cõuolutis folioꝝ: paniculis: nec dehĩſcẽs niſi manu coacta: ſp̄q; naſcẽti ſimilis: latiſſimis foliis. Alia ſũdit e caule maluaceo: folia oleacea habẽs. Muſcetõ uocãt. Atq; iter has media magnitudine autũnalis: q̄ coroneolã appellãt oẽs ſine odore: coroneola in rubo nata tot modis adul- teraſ. Et alias uera quoq; plurimũ ſolo p̄ualet. Cyrenis odoratiſſima eſt. Ideoq; ibi unguentum pulcherri- mũ. Carthagine hispaniã hyeme quoq; tota præcox. Refert & cæli tẽperies. Quibusdã. n. añis minus odo- rata puenit. Præterea locis oĩbus ſiccis q̄ hũidis odoratiõ. Seri nec pinguibus uult: nec argilloſis locis: nec riguis cõtẽta ruribus. Proprieq; ruderatũ agrũ amat. Præcox cãpana. Sera mileſia. Nouiſſime tamẽ deſinit preneſtina. Fodiunt alius q̄ fruges: leuius q̄ uites. Tardiſſime proueniũt ſemine: qd̄ in ipſo cortice ſub e ip- ſo flore opertũ lanugine. Ob id potius caule concifo inſerunt: & ocellis radicis: ut harũdo. Vnũ genus inſe- ritur pallidæ ſpinofæ: longiſſimis uirgis quinq; folia: quæ a grãcula altera eſt. Omni autem recifiõẽ atq; uſtione p̄ficit. Translatione quoq; ut uitis optime ociffimeq; prouenit. Surculis quaternum digitorum longitudine aut ampliõre poſt uergiliarum occaſum ſata. Dein per fauonium translata: pedaliſ interual- lis: crebroq; circũfoſſa. Qui præcocem faciunt pedali circa radicem ſcrobe aqua calida inſundunt: germina- re incipiente calice.

Vel mo- ſceton- Vel mo- ſcheuã

De lilio tria genera: & ratione inſerendi.

CA. V.

Lilium roſæ nobilitate pximũ e: & qdã cognatiõẽ unguenti oleiq; qd̄ lilion appellãt. Et ipõſitum eſt maxime roſas decet medio puentu eaz; incipiẽs. Nec ullis floꝝ excellitas maior. Interdum cu- bitoꝝ triũ. Languido ſp̄ collo: & non ſufficiente capitis oneri. Candor eius eximius: Folius foris ſtriatis: & ab anguſtis in latitudinẽ paulatĩ ſeſe laxantibus effigie calathi. Reſupinis p̄ ambitum la- bris. Tenuiq; filo & ſemine ſtãtib; in medio crocis. Ita odor colorq; duplex: ut alius calicis: alius ſtaminis differentia anguſta. In unguenti uero oleiq; uſu folia non ſpernunt. Eſt flos nõ diſſimilis illi in herba: quã cõuoluolũ uocãt: naſcẽs p̄ frutera: nullo odore: nec croci intus: cãdorẽ tãtũ referens: ac ueluti rudimentũ na- turæ lilia facere condifcentis. Alba lilia iſdẽ oĩbus modis ſerunt: qbus roſa. Et hoc ampliõs lachryma ſua: ut hippoſelinũ. Nihilq; eſt fœcundius. Vna radice quinquagenos ſæpe emittente bulbos. Eſt & rubẽs liliũ qd̄ grãci crinon uocant. Alii florem eius cynorhodõ. Laudatiſſimũ in anthiochia & laodicea ſyriã: mox i phaelide. Quartum locum optinet in italia naſcens. Sunt & purpurea lilia: aliquando gemino caule carno- ſiore tantum radice: maiorifq; bulbi: ſed unius. Narcifum uocãt huius alteꝝ genus flore cãdido: calice pur- pureo. Differentia a liliis eſt & hæc: q; narcifis folia i radice iunt p̄batiffimis in lyciã mõtibus. Tertio gene- ri cætera eadẽ. Calix herbaceus: oẽs ſerotini. Poſt arctũ. n. florent: ac per æquinoctium autumnum. Inuẽ- ta eſt in hiis & ratio inſerendi monſtrificis hominum ingenis. Colligunt nãq; mẽſe iulio ſcapi areſcẽtes: li- liaq; ſuspendũt in fumo. Dein nudantibus ſe nodulis in fece nigri uini: uel grãci mẽſe martio maceran- tur: ut colorẽ accipiãt: atq; ita in ſcrobiculis ſerunt heminis ſæcis circũfuſis. Sic fiunt purpurea lilia: mirũq; ita tingi aliquid: ut naſcatur infectum.

Vel lili- num

De uiolis: & de calta: & bacchare: & combureto.

CA. VI.

Violis honos proximus. Earum plura genera. Purpureæ: luteæ: albæ: plantis omnes ut olus ſa- ta. Ex iis uero quæ ſponte apricis & acris locis proueniunt: purpureæ latiore folio ſtatim ab radice carnoſa exeunt: ſolæque græco nomine a cæteris diſcernuntur: appellatæ ia: ut ab iis: lan- thina ueſtis. Sed ſatius maxima auctoritas luteis. Genera iis tuſculana: & quæ marina appellãt.

Vel opa- tis

Calata, ſp̄gãtib; Baccharis, ſp̄gãtib; Combureto, ſp̄gãtib;

Combureto, ſp̄gãtib; ſunt in m. p̄. ſp̄gãtib; hæc p̄. de magiſt.

Folio aliquanto latiore: sed minus odorato. In totum uero sine odore: minutoq; folio calathiana munus
autumni: cetera ueris. Proxima ei calta est concolori amplitudine. Vincit numero folioꝝ marinam qnq;
folia non excedentē. eadē odore superat. Est. n. grauis calta. Nō leuior ei quam scopā regiam appellatū: q̄ fo
lia eius oleat: non flores. Bacchar quoq; radicis tātū odorata est: a q̄busdā nardū rusticū appellatū. Vngueta
ex ea radice fieri solita apud ātīquos Aristophāes prisce cōmēdiæ poeta testis ē. Vnde qdā errore falso bar
baricā eam appellabāt. Odor ē ei cinamomo p̄ximus. Gracili solo nec hūido puenit. Similimū ei cōbretū
appellat folioꝝ exilitate usq; i fila extēuata: & p̄cerius q̄ bacchar. Nec hęc sūt tātū: sed eoz; quoq; error cor
rigēdus est q̄ bacchar rusticū nardum appellauere. Est. n. alia herba sic cognominata: quā grāci asarō uocat
cuius spēm figurāq; diximus i nardi generibus. Quinimō asarō iuenio uocitari: qm̄ i coronas nō addatur.
Crocū siluestre optimū ferere in italia minime expedit: ad scrupula usq; singula areis decoquentibus. Seri
tur radicis bulbo. Satiuū latius maiusq; & nitidius: sed multo leuius degenerans. Sed nec ubiq; fœcundum
ē: tyrenis: ubi sp̄ flores laudatissimi. Prima nobilitas cilicio croco: & ibi corico mōte. Dein lycio mōte oli
po. Mox cēturiptio siciliæ. Aliq; phlegræo secundum locū dedere. Adultera f̄ nihil æque. Probatio sinceri i
posita manu crepat ueluti fragile. Humidū. n. qd̄ euenit adulteratione: sedet. Altera p̄batio si manu plata
ad ora leniter faciem oculosq; mordeat. & p̄ se genus satiui blandissimū uulgo: cū sit medio candidū: dia
leucon uocant. Contra cyrenaico uitiū: qd̄ oī croco nigrius est: & celerrime marcescit. Optimū ubicūq; qd̄
pinguissimum & breuibus capillis. Pessimū uero est: qd̄ sitū redolet. Mutianus auctor est in lycia anno
septimo: aut octauo transferri in locū subactū: atq; ita degenerans renouari. V̄sus eius in coronis nūq;. Her
ba enim est folio angusto pene in capillamēti modū. Sed uino mire cōgruit: p̄cipue dulci tritū ad theatra re
plenda. Floret uergiliæ occasu paucis diebus folioꝝ florem expellit. Viret bruma & colligitur. Siccatur
umbra melius: ēt hyberna. Carnosa & illi radix: uiuacioreq; q̄ cæteris. Gaudet calcati: & atteri pede: pereun
doq; melius prouenit. Ideo iuxta semitas ac fontes lætissimum.

De floribus antiq; & de odoramentoz; diuersitate: saliuca: & polio.

Saliunca. CA. VII. *Saliunca. marja magdali: na f̄sue. Polia: cōm̄ p̄o ḡn̄p̄is f̄s̄.*
Roianis t̄pibus ei iā erat honos. Et hos certe flores Homerus tris laudat: loton: crocō: hyacithū.
Oium aut odoramētōz; atq; adeo herbar; d̄ria ē i colore: & odore: & succo. Odorato sapor raro
ulli nō amarus: cōtrario dulcia raro odorata. Itaq; & uina odoratiora mustis. Siluestria magis
oia satiuis. Quorū dā odor suauior e longinquo p̄pius ad motus hebetat ut uiolæ. Rosa recens a
longinquo olet: sicca p̄pius. Ois aut uerno t̄pe acrior: & matutinis. Quicq; ad meridianas horas diei uer
git: hebetat. Nouella quoq; uetustis m̄ius odorata. Acerrimus tamē odor oium æstate media. Rosa & cro
cū odoratiora cū serenis diebus legunt: & oia i calidis magis q̄ in frigidis. In ægypto tamē minime odora
ti flores q̄a nebulosus & roscidus aer est a nilo flumine. Quorū dā suauitati grauitas inest. Quæ dā cū uirēt:
nō olent p̄p̄ humorē nimiu: ut buceros qd̄ est fœnogracū. Acutus odor nō oium sine succo ē: ut uiolæ: ro
sæ: croco. Quæ uero ex acutis succo carent: eoz; oium odor grauis: ut in lilio utriusq; generis. Ambrotonū
& amaracus acres habēt odores. Quorū dā flos tātū iucūdus: reliquæ p̄tes ignauæ: ut uiolæ ac rosæ. Hortē
siū odoratissima q̄ sicca: ut ruta: mēta: apiū: & q̄ in siccis nascunt. Quæ dā uetustate odoratiora: ut cotonea:
eadē decerpta q̄ in suis radicibus. Quæ dā nō nisi defracta: aut ex attritu olēt. Alia non nisi detracto cortice.
Quæ dā uero nō nisi usta: sicut thura myrrhæq;. Fores triti oēs amariore q̄ i tacti. Aliq; arida diutius odo
rē cōtinēt: ut mellilotos. Quæ dā lucū ipm̄ odoratiore faciūt: ut iris. qn̄ & arborē totā cuiuscūq; radices atti
gunt. He sp̄aris noctu magis olet: inde noīe inuento. Aialium nullū odoratum: nisi de pantheris quicquā
dictū est si credimus. Illa quoq; nō omittēda d̄ria: odoramētōz; multa nihī p̄tinere ad coronamēta: ut irin
atq; saliuca: q̄q; nobilissimi sit odoris utraq;. Sed iris radice tātū cōmēdat: unguentis aut medicinæ nascens.
Laudatissima in illyrico. Et ibi quoq; nō maritimis: sed in siluestribus drilonis & narōe. Proxima in mace
donia lōgissima hęc & cādicās. Et ex illis tertiū locū hēt africana amplissima iter oēs: gustuz; amarissima.
Illirica quoq; duoz; genēz; est raphanitis a similitudine: q̄ & melior. Rhizothomos sub rufa. Optimaq;
sternutamēta tactū mouet. Caulē habet cubitalē: & rectū. Floret: diuersi coloris specie: sicut arquis cælestis
unde & nomē. Nō i probat & p̄sidica. Et fossuri tribus ante mēsis bus mulla aqua circūfusa hoc ueluti placa
mēto terræ blandiunt circūscriptā mucrone gladioue triplici: & cū legerint: cā p̄tinus i cælū attollūt. Na
tura est feruens. Tractataq; pustulas ambusti mō facit. Præcipit ante oia: ut casti legāt. Terredines nō sicca
mō: uerum & in terra celerrime sentit. Optimū antea irinū leucade & elide serebat. lampridē. n. & feritur.
Nūc epāphilia. Sed cilicū maxime laudat: atq; septētrionale. Saliunca foliosa qd̄m est: sed breuis: & q̄ necti
non possit. Radici numerosæ coheret. Herba uerius: q̄ flos: densa ueluti manu pressa: breuiterq; cespes sui
generis. Panonia hanc gignit & norica: alpiūq; aprica urbū ep̄orredia: tātæ suauitatis: ut metallū eē cœper
rit. Vestibus iter poni eam gratissimum. Sic & apud grācos poliō herbam inclytā Musei & Hesiodi laudi
bus: ad omnia utilem prædicantium. Superq; cætera ad famā ē dignitatis. Prorsusq; miram: si modo (ut
tradunt) folia eius mane candida: meridie purpurea: sole occidente cærulea aspiciuntur. Duo genera eius:
campestre maius. Siluestre quod minus est. Quidam teuthrion uocant. Folia canis hominis similia: a radi
ce protinus: nunq; palmo altiora. Et de odoratis floribus saris dictum: in quibus unguenta uicisse natu
ram gaudent.

De uestiū æmulatiōe cū floribus: & amarāto & chrysocome siue chrysi.

Lvxuria uestibus quoq; puocauit eos flores: q̄ colore cōmēdantur. Hos animaduerto tres esse pri
cipales. Vnum in croco qui in rosis micat. Gratius nihil traditur aspectu: & i purpuras tyrias: di
baphasque ac laconicas. Alium amethyston: qui uiola: & ipse in purpureum quēque lanthi
num appellauimus. Genera enim tractamus in species multas sese sp̄gentia. Tertius est qui

CA. VIII.

*Amaranthus
Baccharis
Vel la
cynthi
num
arantio
f̄s̄.*

rens. Reliquorum fatio autumnio fere incipiente: necnon & uere quibusdam locis quæ umbra gaudent: & aqua aut fimo. Nyctegreton inter pauca miratus est Democritus: coloris ignei: foliis spinæ: nec a terra se at tollentē p̄cipuāq; in gedrosia narrat. Eruis post ægnoctiū uernū radicitus. Siccatuq; ad lunā. xxx. diebus: ita lucens noctibus. Magos parthorūq; reges uti hac herba ad uota suscipiēda. Eadē uocari chenamychon: quoniā anseres a primo cōspectu eius expauescāt. Ab aliis nyctalopa: quoniā e lōginquo noctibus fulgeat. Melilotos ubiq; nascit. Laudatissima tamē in attica. Vbicūq; uero recēs: nec cādicans: & croco q̄ simillima. Quāq; in italia odorator & cādida. Floz; prima uer nunciatiū uiola alba. Tepidioribus uero locis etiā hyeme emicat. Postea q̄ appellat̄ purpurea. Proxime flāmea: quæ floz uocat̄: Siluestris duntaxat. Codiam inon bis anno: uere & autūno. Aestates hyemesq; fugit. Seriores supradictis aliquādo narcisus: & liliū trans maria. Et in italia qdē (ut diximus) per rosā. Nā in græcia tardius etiānum anemōe. Est aut̄ hæc siluestrium bulboz; flos: aliaq; q̄ quæ dicit̄ in medicinis. Sequit̄ oenanthe: melanion. Ex siluestribus heliochryfos. De inde altez; genus anemōes: quæ limonia uocat̄. Post hāc gladiolus comitatus hyacinthis. Nouissima rosa. Eadē prima deficit: excepta fatiua: Cætez; hyacinthus maxime durat: & uiola alba: & oenāthe. Sed hæc ita si deuulsa crebro prohibeat̄ in seminibus. Nascitur locis tepidis. Odor idē qui germinatibus uuis: Atq; inde nomē. Hyacinthum comitat̄ fabula duplex: luctum p̄ferens eius: quē Apollo dilexerat: aut ex Aiakis cruore editurita discurretib; uenis ut græcæq; litteræq; figura ea legat̄ iscripta. Heliochryfos florē habet auro simile: folium tenuē: cauliculum quoq; gracile: sed durz;. Hoc coronare se magi si & unguēta summātur ex auro: qd̄ apyron uocat̄: ad gratiā quoq; & uitæ gloriā p̄tinere arbitrātur. & uerni qdē flores hi sunt. Succedunt illis æstiu lychnis: & Iouis flos & altez; genus liliū. Itē tiphyō & amaracus: quē phrygium cognominat̄: sed maxime spectabilis pothos. Duo genera huius. Vnum cui flos hyacinthi est. Altez; cādidius qui ferre nascitur in tumulis: quoniā in fortius durat. Et iris æstate florens. Abeunt & hi marcescuntq;. Alii rursus subeunt autūno. Tertiū genus liliū: & crocus: & orisin in utroq; genere: unū hebes: altez; odoratum: primis oīa ibribus emicat̄. Coronarii qdem & spinæ flore utunt̄. Quippe cum spinæ albæ cauliculi inter oblectamēta gulæ quoq; cōdiantur. Hic est trās maria ordo floz;. In italia uiolis succedit rosa. Huic iteruenit liliū. Rosam cyanus excipit. Cyanum amarāthus. Nā uincaperuina semper uiret in modum lineæ foliis geniculatim circūdata. Topiaria herba inopiā tamē floz; aliquādo supplet. Hæc; a græcis chamædaphne uocat̄. Vita lōgissima uiolæ albæ trimatu. Ab eo tpe degenerat. Rosa & qnquēniū p̄fert nō recisa nec adusta. Illo. n. modo iuuenescit. Diximus & terrā referre plurimū. Nā in ægypto sine odore hæc oīa. Tārumq; myrtis odor p̄cipuus. Alicubi etiā binis mēsi bus antecedit gemiatio oīum. Refaria a fauonio fossa oportet opponi: iterumq; solstitio. Et id agēdum. ut intra id tempus purgata: & pura sint.

De cura apum: pabulo: & morbis earum: & remediis.

CA. XII.

Verum hortis coronamētisq; maxime aluearia: & apes cōueniunt: res p̄cipui quæstus: cōpēdii q̄ cum fauit. Hæz; ergo causa oportet serere thymum: apiastrum: rosam: uiolas: liliū: cytisum: fabam: eruilium: cunilam: papauer: conizam: casia: melilotum: melissophyllum: cerinthen. Est at̄ cerinthe folio candido: incuruo cubitalis: capite cōcauo: melli succum habēte. Floz; floz; auidis: simæ sunt: atq; etiā sinapis: qd̄ miremur cum oliuæ florem ab iis non attingi cōstet: Ideoq; hanc arborem p̄cul esse melius sit: cum aliquas q̄ proxime feri cōueniat: quæ & euolantium examina inuitēt nec longius abire patiant̄. Cornū quoq; arbore caueri oportet. Nā flore eius degustato aluo cōcita moriunt̄. Remediū forbā cōrufam e melle p̄bere iis uel urinā hoīum: uel boum: aut grana punici mali amieo uino cōspersa. Et genittas circunseri alueariis gratissimum. Mirum est: dignumq; memoratu de alimentis quod cōperi. Hostilia uicus alluitur pado. Huius inquilini pabulo circa deficiente imponunt nauibus aluearia: noctibusq; ad quina millia passuum contrario amne naues subeunt. Egressæ luce apes: pastaq; ad naues quottidie remeant: mutantes locum donec pondere ipso pressis nauibus plena aluearia intelligantur: reuectisq; eximūtur mella. Et in hispania mulis prouehunt.

uī fauet

De uenenato melle: & de remediis mellis uenenati: & mellis isani.

CA. XIII.

Antumq; pabulum refert: ut mella quoq; uenenata fiant. Heraclia in pōto qbusdā annis perniciosissima existunt: ab iisdē apibus facta. Nec dixere auctores e qbus floribus ea fierēt. Nos tamē trademus quæ cōperimus. Herba est alba: exitio qdē iumētog;: sed p̄cipue capraz;: appellata ægolethron. Huius flore cōcipiunt noxium uirus aquoso uere marcescēte. Ita fit ut nō oibus annis sentiat̄ hoc malum. Venenati signa sunt q̄ oīno nō densatur: q̄ color magis rutilus ē: odor alienus: ster nutamenta p̄tinus mouens: qd̄ pōderosius innoxio. Qui edere: abiiciunt se humi refrigerationē quærentes. Nam & sudore diffluunt. Remedia sunt multa: quæ suis locis dicemus. Sed quoniā statim repræsentat̄ aliqua in tantis insidiis oportet: mullsum uetus e melle optimo & ruta: salfamēta etiā si reiciātur sumpta crebro. Certūq; est id malum per extremēta ad canes ēt puenire: similiterq; torqueri eos. Mullsum tamē ex eo iūteratū innocuum eē cōstat. Et sceminaz; cutē nullo melius emēdari cum costo: suggillata cum aloē. Aliud genus in eodē ponti situ qd̄ gentes ex anno mellis: ab isania: quā gignit: mæ nomenō uocant. Id existimatur cōtrahi flore rhododēdri: quo scatēt siluæ. Gensq; ea cum cæra in tributa romāis p̄stet: mel quoniā exitiale est nō uendit. Et in perside: & in mauritania cæsariensi getulia: cōtermina masyllis: uenenati faui gignuntur. Quidamq; a parte: quo nihil esse falacius potest: nisi q̄ liuore deprehendūtur. Quid sibi uoluisse naturam iis arbitremur insidiis: ut ab iisdem apibus: nec omnibus annis fierent: aut non totis fauis? Parum enim erat genuisse rem in qua uenenum facillime daretur. etiam ne hoc ipsa in melle tot animalibus dedit? Quid sibi uoluit? nisi ut cautiozem minusq; auidum faceret hominem. Non enim ipsi melli sed apibus iam cuspidēs dederat: & quidem uenenatas. Remedium aduersus has utiq; non differendo. Ergo

ægolethron, hæc hæc
sōlo fū; libol
hæc fū; mæ

LIBER

nascitur in asperis & saxosis: & in littoribus maris: durior: nigriorq; folio apii.

De herba: quam cantumcapita uocant.

CA. VIII.

Xius candida nri centucapita uocat. Oes eiusde effectus caule & radice in cibos græcorū receptis utroq; mō siue coquere libeat: siue cruda uesci. Portet osum est: qd de ea tradit. Radicē eius alterutrius sexus similitudinē referre rata iuentu. Et si uiris cōtigerit mas: amabiles fieri. Ob hoc & Phaonē les biū dilectū a Sappho. Multaq; circa hāc non magorū solū uanitates: sed et pythagorice. Sed in medio usu pter supradicta auxiliat inflationibus: torminibus: cordis uitis: stomacho: iocineri: p̄cordiis in aq̄ mulsā. Lienī in posca. Itē ex mulla renibus: straguriā: opisthotonicis: spasmis: lūbis: hydropicis: comitialibus: mulierū mēibus siue subsidan: siue abundant: uuluaq; oibus uitis. Extrahit iſixa corpori cū melle: strumas parotidas: panos. Recedētes ab ossibus carnes sanat cū axungia falsa & cerato. Itē fracturas. Crapula p̄sumpta arcet: aluū sistit. Aliq; nris sub solstitio colligi eā iussere. ex aq̄ cælesti iponi oibus ceruicis uitis. Oculorū quoq; albugines sanare adalligatā tradiderunt.

De achanon & glycyrrhiza stomatice.

CA. IX.

Sunt q̄ & achanon eryngio ascribat spinosam breuēq; ac latā herbā spinisq; latioribus. Hāc iposita sanguinē mire sistere. Alii eryngen falso eandē putauerūt eē & glycyrrhizā: q̄re subiungi eam p̄tinus refert. Et ipse sine dubio iter aculeatas est: foliis echinatis: pinguibus: tactuq; gūmosis: fructicola: binorū cubitorū altitudine: flore hiacynthi: fructu pilulagē platani magnitudinis. Præstantissima in cicilia: ponto secūda: radice dulci. Et hāc tantū in usu. Carpiturq; ea uergiliagē occasu: longa ceu uitū: coloris buxei. Meliorq; nigra: quæq; lenta: q̄q; fragilis. V̄sus in subditis decocta ad tertias: cætero ad mellis crassitudinē: aliq̄do & tusa. E quo genere & uulneribus imponit: & faciū uitis oibus. Itē uoci uti: lissimo succo sic ut spissatus est: linguæ subdito. Itē thoraci: iocineri. Hāc diximus sitim: famēq; sedari. Ob id quidā ad ipson appellauere eā: & hydropicis dederit: ne sitirent. Iō & cōmanducata stomatice est: & ulceribus oris insperfa sæpe & pterygiis. Sanat & uesciæ scabiē: renum dolores: cōdilomata: ulcera genitalium. Dedere eam quidam potui in quartanis: drachmarū duarum pondere & pipere: hemina aqua. Cōmanducata sanguinem sistit ex uulnere. Sunt qui & calculos ea pelli tradiderunt.

De tribulo & generibus eius: & medicinis.

CA. X.

Tribuli unū genus in hortis nascit: alterū in fluminibus tantū. Succus ex iis colligitur ad oculorū medicinas. Est enī refrigerātis naturæ: & iō utilis cōtra inflammationes: collectionesq;. Vlcera per se erumpentia: & præcipue in ore cum melle sanat: item tonsillas. Potus calculos frangit. Thracēs qui ad strymona habitant: foliis tribuli equos saginant. Ipsi nucleo uiuunt panem facientes prædulcem: & qui contrahit uentrem. Radix caste pureq; collecta discutit strumas. Semen adalligatū uaricum dolores sedat. Tritum uero & in aquam sparsum pulices necat.

De stoebe & medicinis eius.

CA. XI.

Stoebe: quam aliqui phleon uocant: decocta in uino præcipue auribus purulētis medetur. Item oculis icū cruentatis. Hemorrhoiæ quoq; & dysenteria infusa.

De hippophye & medicinis eius.

CA. XII.

Hippophyes in sabulosis maritimisq; nascitur: spinis albis. Hederæ mō racemosa est: cādidiis & ex parte rubētibus acinis. Radix succo madet: aut p se condit: aut pastillis farina. Hāc bilē detrahit obolo ponderis: saluberrime cū mulsō. Est altera hippope sine caule: sine flore: foliis tantum minutis. Huius quoq; succus hydropicis mire p̄dest. Debent accōmodatæ esse equorū naturæ: neq; ex aliis causis nomen accepisse. Quippe quædam aialium remediis nascuntur: locupleti diuinitate ad gerenda præsidia: ut non sit mirari satis ingenium eius disponentis auxilia in genera: in causas: in tempora: ut aliis proficit atq; aliis ab horis: diesq; nullus prope sine præsidis reperiat.

De urtica & medicinis eius.

CA. XIII.

Urtica quid est inuisus p̄ot? Ad illa præter oleum: qd in ægypto ex ea fieri diximus uel plurimis scatet remediis. Semen eius cicutæ contrariū esse. Nicāder affirmat. Item fungis & argento uiuo. Apollodorus & salamandris cū iuræ decoctæ testitudinis. Item aduersarii hyoscyamo: & serpentibus: & scorpionibus. Quin illa ipsa amaritudo mordax uuas in ore: procidentēq; uulua: & in fantium sedes tactu resilire cogit. Lethargicos expergiscit tactis cruribus: magisq; fronte. Eadē canis moribus addito sale medetur. Sanguinem trita naribus indita sistit: & magis radice. Carcinomata: & sordida ulcera lase admixto. Item luxata. Sanat & panos: parotidas: carnelq; ab ossibus recedentes. Semē potum cum sapa uuluastrangulantes aperit. Et profluua narium sistit impositum. Vomitiones in aqua mulsā sumptum a cœna faciles præstat duobus obolis. Vno autem in uino potu lassitudines recreat. Vulua uitis: rotum acetabuli mensura. Potum in sapa resistit stomachi inflationibus. Orthopnoicis prodest cum melle: & thoracem purgat eodem elemate. Et lateri medetur cum semine lini. Addunt hyosopum: & piperis aliquid. Illinitur lyeni. Difficilem uentrē tostum cibo emollit. Hippocrates uuluam purgari potu eo pronunciat. Dolore leuari: tosto acetabuli mēsurā dulci pota: & imposito cum succo malua. Intestinatorum animalia repellit cum hydromelite & sale. Defluua capitis semine illito cohonestari. Articularibus morbis & podagricis plurimi cum oleo uetere: aut folia cum urfino adipe trita imponunt. Ad eandē radix tusa cū aceto non minus utilis. Item lyeni. Et cocta in uino discutit panos cum axungia uetere falsa. Eadem psilothrum exiccat. Condidit laudes eius Phaniās physicus: utilissimam cibis coctam conditamue p̄fessus: arteria: tussis: uentris distillationi: stomacho: panis parotidis: pernionibus: cum oleo: sudorem: coctā cū conculis ciere aluum: cū ptisana pectus purgare: mulierūq; menses cū sale. Vlcera quæ serpunt: prohibere. Succus quoq;

Ve elig mate us phleg mate

Ve lest ficta

Prestitia vide

Remedia var morb

Abugorib

ca buli, boi, trij

Handwritten notes at the top of the page, including 'Dne', 'aslou (i suezak)', 'roi siedala', 'Naslou', and 'Broi si'.

LIBER

De platano: & fraxino: & acere: & alba populo: & ulmo: & tilia: & sambuco: & iunipero. CA. VIII.

Platani aduersantur uespertilionibus. Pilulæ eaz in uino potæ .x.iii. pondere oibus serpentium: & scorpionum uenenis. Item ambustis tusæ: aut cum aceto acri magisq; scyllite sanguinè omnè sistunt: & lentiginè & carcinomata: melandrias quoq; ueteres addito melle emendant. Folia & cortex illinunt collectionibus & suppurationibus: & decoctum eorū. Cortex autè in aceto dentium remediū est. Folia eoz tenerrima in uino albo decocta oculoꝝ. Lanugo folioꝝ: & auribus & oculis inutilis. Cinis pilulæ sanat ambusta igni uel frigore. Cortex e uino scorpionū ictus restringit. Fraxinus quā uim aduersus serpentes hēret indicauimus. Semen folijs eius inest: quæ medent iocineris & lateris doloribus in uino. Aquā: quæ subit cutem extrahunt. Corpus obesum leuant onere sensim ad maciem reducetes iisdem folijs cū uino tritis ad uiriū portionē. ita'ut puero qnq; folia tribus cyathis dentur. Robustioribus septem folia quinq; cyathis uini. Non omittendū ramenta eius & scobē a quibusdā cauēda prædici. Aceris radix contusa iocineris doloribus utilissime imponit. Populi albæ uarū in unguentis usum exposuimus. Cortex potus ischiadicis & stranguriæ prodest. Folioꝝ succus calidus aurium dolori. Virgam populi in manu tenentibus itertrigo non metuas. Populus nigra efficacissima habet: quæ in creta nascit. Comitialibus semen ex aceto utile. Fundit illa & resinā exiguā: qua utuntur ad malagmata. Folia podagris in aceto decocta imponunt. Humor e cauis populi nigræ effluēs uerrucas papulasq; & attrita corporis tollit. Populi ferunt in folijs guttā: ex qua apes ppolin faciunt. Gutta quoq; aquæ ppolis ex qua remediū q̄ efficac est. Vimi & folia & cortex & rami uim habēt spissandi: & uulnera cōtrahendi. Corticis utiq; iterior tilia lepras sedat: & folia ex aceto illita. Corticis denarii pondus potū in hemina aquæ frigida: aluū purgat. Pituitasq; & aq; priuatim trahit. Imponit & collectionibus lachryma. Et uulneribus ambustisq; decocto fouere pdest. Humor in folliculis arboris huius nascēs cuti nitorē inducit: faciēq; gratiorē pstat. Cauliculi foliorū primi uino decocti tumores sanant: extrahūtq; p fistulas. Idē præstant e tilia cortices. Multi corticē comanducatū uulneribus utilissimū putant. Folia trita aq; aspersa pedū tumori. Humor quoq; e medulla uti diximus castratæ arboris effluens: capillū reddit capiti illitus: defluentēq; cōtinet. Arbor tilia leniter rufa ad eadē sere utilis est: atq; oleaster. Folia aut tantū in usu: & ad infantium ulcera in ore: & cōmanducata & decocta urinam ciunt: menses sistunt illita: sanguinè pota detrahunt. Sambucus hēt alterū genus magis siluestre: qd̄ græci chameacten: alij helion uocāt multo breuius. Vtriusq; decoctū in uino ueteri folioꝝ uel seminis uel radicis ad cyathos binos potū stomacho inutile est: aluo detrahens aquā. Refrigerat etiā inflammatio nē: maxime recentis ambusti. Et canis morsum cum polenta mollissimis folioꝝ illitis. Succus cerebri collectiones priuatimq; mēbranæ: quæ circa cerebrū est: lenit infusus. Acini eius inferiores q̄ reliq; tingunt capillum. Pori acetabuli mēsurā urina mouent. Foliorū molissima ex oleo & sale edunt ad pituitā bilēq; detrahendā. Ad oia efficacior quæ minor. Radicis eius in uini decocti duo cyathi poti hydroticos exinaniunt. Vuluas emolliunt: hoc est folioꝝ decocto infidentiū. Caules teneri minoris sambuci in parinis cocti aluum soluant. Resistunt folia & serpentium ictibus in uino pota. Podagris cum seuo hircino uehemēter p sunt cauliculi illiti. Idēq; in aqua macerant: ut ea sparsa pulices necentur. Foliorū decocto si locus spargatur: muscæ necantur. Boa appellatur morbus papularum cum rubent corpora: sambuci ramo uerberatur. Cortex interior tritus ex uino albo potus aluū soluit. Juniperus uel ante cætera oia excafacit: extenuat: cedro affimilis. Eteius duo gna. Altera maior: altera minor. Vtraq; accensa serpētes fugat. Semē stomachi: pectoris: lateris: doloribus utile. Inflationes langoresq; discutit. Tusses cōcoquit & duritias. Illitū tumores sistit. itē aluum: baccis ex uino nigro potis. itē uentris tumores illitis. Miscet & antidotis oxyporis. Urinas cit. illinit & oculis in epiphoris. Datur cōuulsis: ruptis: torminibus: uuluis: ischiadicis cū uino albo potū pilulis q̄ternis: aut decoctis uiginti in uino. Sunt qui & perungant corpus e semine eius in serpentium metu.

De salice: & amerina: & uutilibus: & erice. *Sege totum caput ad faric mny* CA. IX.

Salicis fructus ante maturitatē in araneā abit. Sed si prius colligat: sanguinè reiciētibus prodest. Corticis e ramis primis cinis clauū: & callum aqua mixta sanat. Vitia cutis in facie emendat: magis admixto succo suo. Est autē hic trium generū. Vnū arbor ipa exudat gūmi modo. Alterum manat in plaga cum floret exciso cortice trium digitorū magnitudine. Hic ad purgāda quæ obstant oculis. Item ad spissanda quæ opus sunt: ciendamq; urinam: & ad oēs collectiones intus extrahendas. Tertius succus est detruncatiōe ramoꝝ a falce distillans. Ex iis ergo aliquis cum rosaceo in calice punici cal factus auribus ifundit. Vel folia cocta: & cum cæra trita imponunt. item podagricis. Cortice & folijs in uino decoctis foueri neruos utilissimū. Flos tritus cum folijs surfures purgat in facie. Folia cōtrita & pota in temperantiā libidinis coercent: atq; in totū auferunt usum sapius sumpca. Amerinæ nigræ semen cum spuma argenti pari pondere a balneo illitum psilothrū est. Nō multum a salice uutilium usu distat uitex: foliorum quoq; aspectu: nisi odore gratior esset. Sed græci ligon uocāt: alij agnon: quoniā matronæ in thesmophoris atheniensium castitatē custodientes iis folijs cubitus sibi sternunt. Duo genera eius. Maior in arborem salicis modo assurgit. Minor ramosa folijs candidioribus lanuginosis. Prima arborum album florem mittit cum purpureo: quæ & candida uocatur. Nigra: quæ tantum purpureum. Nascūtur in palustribus campis. Semen potū uini quendam saporem habet: & dicitur febres soluere. Et cum ungant oleo admixtum sudorem facere: sic & lassitudines dissoluere. Urinam ciunt & menses. Caput tentant uini modo: nam & odor similis est. Inflationes pellunt in inferiora. Aluum sistit. Hydropicis & iyenibus perquā utiles. Lactis ubertatem faciunt. Aduersantur uenenis serpentium: maxime quæ frigus inferūt. Minor efficacior ad serpentes. Bibitur seminis draghma in uino uel polca: aut duabus foliorum tenerrimorum. Illinuntur & utraq; aduersus araneorum morsus uel perunctis tantum. Suffitu quoq; aut substratu fugant uenenata.

Vel sci pi

Ms. Balz. d. Lazi. v. l. l. n.

f. m. i. n. a. g. l.

*sanguine reicien
con: callum in smly
vicia Gut faris*

*Podagricis
neruos emendat*

cont: febres

LIBER

ratione misereri fortis humanæ subit: & p̄ter fortuita casusq; & noia quæ ois hora excogitat: ad millia mor-
 boge singulis mortalibus timēda. Qui grauiſſimi ex iis ſint: diſcernere ſtultitia p̄pe uideri p̄t: cū ſuus cuiq;
 ad p̄ſens q̄q; atrociffimus uideat. Et de hoc tñ iudicauere aui experimēto aſperrimos cruciatus eſſe calcu-
 loge & ſtillicidiū ueſicæ. Proximū ſtomachi. tertiu eorū qui in capite doleant. Nō ob aliud fere morte cōſci-
 ta græcis: & noxias herbas demōſtratas. miror æquidē. Nec uenenorū tantū: quoniā ea cōditio uitæ eſt: ut
 mori plerūq; ēt optimi portus ſit: tradatq; Varro Seruiū Clodiū æquitē romanū magnitudine doloris in
 podagra coactū ueneno crura perunxiſſe: & poſtea caruiſſe ſenſu oī æque q̄ dolore in ea parte corporis. Sed
 quæ fuit uenia monſtrandi: qua mentes ſoluerētur: Parrus eliderentur: multaq; ſimilia: Ego nec abortiua
 dico. Ac ne amatoria quidem nemoro. Lucillum imperatorem clariffimū amatorio periſſe. Nec alia ma-
 gica portenta: niſi ubi cauenda ſunt aut coarguenda in primis fide eorum damnata. Satis operæ fuit abun-
 deq; præſtitum uitæ ſalutares dixiſſe: ac poſtea inuenta.

De moly: & dodecatheo: & pæonia uel pentorobo: uel glycyſide: & panace uel aſclepio: & heracleo pana-
 ce: chironio: & panace centaureo: uel pharnaceo: & heracleo ſiderio: & hyoſcyamo: uel apollinari ſiue alter-
 cangeno. CA. IIII.

Maudatiſſima herbaq; eſt Homero teſte: quā uocari ab diis putat moly. Aſt iuentionē eius Mer-
 assignat. Cōtraq; ſūma ueneficia demōſtrat. Naſci eā hodie circa pheneū & i cyllene arcadiæ tra-
 dūt. Specie illa homerica radice rotūda nigraq; magnitudie cepæ folio ſcyllæ: eſſodi at difficul-
 ter. Græci auctores florē eius luteū pinxere: cū Homerus cādīdū ſcripſerit. Inueni e peritis herba
 rū medicis: q̄ & in italia naſci eā diceret: aſſeriq; cāpania mihi aliquot diebus eſſoſſam iter difficultates ſaxe
 as radice. xxx. pedes lōgæ. Ac ne ſic qdē ſolidæ: ſed abruptæ. Ab ea maxia auctoritas herbae eſt: quā dodeca-
 theon uocat: oīum deoꝝ maiēſtatē cōmēdantes. In aqua potā oībus morbis mederi tradūt. Folia eius ſeptē
 lactucis ſimillima exeunt: a lutea radice. Vetuſtiſſima iuentu pæonia eſt: Nomēq; auctoris retinet. Quā qui
 dā pentorobon appellat: alii glycyſidē. Hæc quoq; difficultas eſt: q̄ eadē aliter alibi nūcupat. Naſcit opacis
 mōribus caule iter folia digitoz q̄ttuor ferēte in cacumine ueluti græcas nuce q̄ttuor aut qnq;. In eſt iis ſe-
 men copioſum: rubrū: nigrūq;. Hæc medet & fauoz in q̄te ludibriis. Præcipiunt eruere noctu: qm̄ ſi pi-
 cus martius uideat: ruēdo in oculos iperū faciat. Panaces ipſo noīe oīum morboꝝ remedia p̄mittit nume-
 roſum & diis inuētoribus adſcriptū. Vnū q̄ppe aſclepion cognominat: qm̄ is filiam panaciā appellauit. Suc-
 cus eius eſt coactus: ſerulæ qualē diximus. Radix eſt multi corticis & falſi. Hæc euulſa ſcrobē repleri uario
 genere frugū religio eſt: ac terræ piamētū. Vbi: & quonā fieret mō: & q̄le maxia p̄baretur: iter pegrina do-
 cuimus. Id qdē macedonia aſſert: bucolicon uocat: armērariis ſpōte erūpentē ſuccū excipiētibz: hoc celer-
 rime euaneſcit. Et in aliis aut generibus iprobat maxia nigrū ac molle. Id enī argumentū eſt cæra adulte-
 rati. Alteꝝ genus heracleon uocat: & ab Hercule inuentū tradūt. Alii organū heracleoticū ſilueſtre: qm̄ eſt
 origano ſimile: radice iutili. De origano diximus. Tertiu panaces chironion cognominat ab inuētoꝝ. Fo-
 lium eius lappato ſimile: maius tamē & hirsutius. Flos aureus: radix parua. Naſcit pinguibz locis. Huius
 flos efficaciffimus eoq; amplius q̄ ſupradicta p̄deſt. Quartū genus panaces ab eodē Chirone repertū cetau-
 rion cognominat. Sed & pharnaceon in cōtrouerſia inuentionis a pharnace rege deductū. Seritur hoc lōgio
 ribz q̄ cætera foliis: & ferratis. Radix odorata in umbra ſiccā: uinoq; gratiā adiicit: Huius genera duo fe-
 cere: alterū leuioris foli: alterū tenuioris. Heracleon ſiderion & ipſum ab Hercule inuentū eſt: caule tenui
 digitorū q̄ttuor altitudine. Flore puniceo: foliis coriandri. Iuxta lacus & amnes inuenit. Oiaq; uulnera fer-
 ro illata efficaciffime ſanat. Eſt Chironis inuentū ampelos q̄ uocat chironia: de q̄ diximus inter uites. Sicuti
 de herba cuius iuentio assignat mineruæ. Herculi quoq; eā adſcribūt: quæ apollinaris: apud arabas altercū
 ſiue altercāgenū: apud græcos uero hyoſcyamos appellat. Plura eius ḡna. Vnū nigro ſemie foliis p̄ene pur-
 pureis ſpinofū. Talis naſcit in gallacia. Vulgare at cādidius ē & fruticosus: altius papauere. Tertiu ſemē irio-
 nis ſemini ſimile: & oia iſaniā gignentia: capitifq; uertigines. Quartū genus molle: lanudinoſum pinguius
 cæteris. Candidi ſeminis: in maritimis naſcens: hoc recepere medici. Itē ruſſi ſeminis nōnunq; ante cādīdū
 ruſcicit: ſi nō e maturuit: iprobatuq;. Et aliogn nullū: niſi cū inauerit legitur: natura uini. lōq; mentē ca-
 putq; inſeſtās. Uſus ſeminis & p̄ ſe & ſucco exp̄ſſo. Exprimit ſeparatim: & caulibus foliifq; utunt & radice:
 temeraria in totū (ut arbitror) medicina. Quippe ēt foliis cōſtat mentē corrūpi: ſi plura q̄ quattuor bibant.
 Etiā antiqui in uino febrē depelli arbitrabant. Et oleum fit ex ſemine: ut diximus: qd̄ ipſum auribus infu-
 ſum tentat mētem: mireq; contra uenenum remedia prodidere iis: qui id bibiſſent: & ipſum pro remediis
 adeo nullo omnia experiendi ſine: ut cogereſſent etiam uenena prodeſſe.

De linozote: pthenio: hermupoa: ſiue potius mercuriali: & achillea: & panace: heraclea: ſideriti: millefo-
 lio: & de ſcopa regia: & hermīeo: teucrio: ſplēio: de melāpodio: ſiue helleboro: quotue eoz ḡna: & de nigro
 helleboro: & albo medicina: & q̄n def: & q̄uo ſumēdū: & q̄bus nō dādū: & q̄ mures necet. CA. V.

Linozotis ſiue parthenion a Mercurio iuentus eſt: iō apud græcos hermupoa multi uocat. Eam
 apud nos oēs me curialē. Duo eius genera: maſculus & ſoemina quæ efficacior: caule cubitali iter-
 dum ramoſo in cacumie: ocimo anguſtioribus foliis: geniculis denſis: alarum cauis multis: ſemi-
 ne in geniculis dependente: ſoeminae copioſo: mari iuxta genicula ſtanti rariore ac breui: contor-
 toq;. ſoeminae ſoluto & candido. Folia maribus nigriora: ſoeminis candidiora: radix ſuperuacua: p̄tenuis.
 Naſcuntur in campeſtribz cultis. Mirum eſt quod de utroque eorum genere proditur. Ut mares gignan-
 tur hunc facere: ut ſoeminae: illam. Hoc contingere ſi a conceptu ſuccus protinus bibatur in paſſo: edan-
 turue folia decocta ex oleo & ſale: uel cruda ex aceto. Quidam decoquunt eam in nouo ſictili cum helio-
 tropio: & duabus aut tribus ſpicis donec decoquatur. Decoctum dari iubent: & herbam ipſam in cibo

Vel uſi

Prima

Vel flori-
 bus
 Vi eryſi-
 mi
 Vellini

*Spigelia
 ſua s
 Linnæus*

altero die purgationi: mulieribus per triduum: quarto die a balneo coire eas. Hippocrates miris laudibus in mulieru usu prædicauit illas. Easq ad hunc modum adhuc medicorū nemo nouit. Ille eas uuluae cum melle uel rosaceo uel lilino: uel irino admouit: itenr ad ciendos menses secundasq. Hoc idem præstare potu foruq dixit. Instillauit auribus surdis succū inunxitq cum uino uetere. Aluo folia imposuit: epiphoris: straguria: & uesicæ. Decoctū eius dedit cum myrrha & thure. Aluo quidē soluendæ: uel in febrī decoquarū. quantū manus capiat in duobus sextariis aquæ ad dimidias bibitur sale & melle admixto: necnon cū unguis suis: aut gallinaceo decoctū salubrius. Purgationis causa putauere aliqui utranq dandam: siue cū malua decoctum. Thoracem purgat. Bilem detrahunt. Sed stomachū lædunt. Reliquos usus dicemus suis locis. Inuenit & achilleon Achilles discipulus Chironis: qua uulneribus mederet: quæ ob id achilleos uocatur. Hac sanasse Thelephum dicit. Alii primū eruginem inuenisse utilissimā emplastris: ideoq depingitur ex cuspide decutiens eam gladio in uulnus Thelephi. Alii utroq usum medicamento uolunt. Aliq & hanc panacem heracleon: alii sideritē. Hanc apud nos millefoliā uocant cubitali scapo ranosam: minutioribus q scenicali foliis uestitam ab imo: Alii fatent quidē illā uulneribus utilē: sed uerā achilleon eē scapo cæruleo pedali: sine ramis ex oī parte singulis foliis rotundis elegāter uestitā. Alii quadrato caule: capitibus marrubii folio quercus. Hanc etiā præcisos neruos glutinare faciunt. Alii sideriten in maceris nascentē cum teritur fœdi odoris. Etiānum aliam similem huic: sed candidioribus foliis & pinguioribus tenuioribus cauliculis in uineis nascentē. Aliam uerō binum cubitorū ramulis exilibus triangulis: folio filicis: pediculo longo: betæ femine: oēs uulneribus præcipuas. Nri eam quæ est latissimo folio: scopam regiam uocant. Medet anginis suū. Inuenit & teucer eadem ætate teucrion: quā quidā Hemionion uocant: spargentē iuncos tenues: folia curua asperis locis nascentē: austero sapore: nunq florentē. Neq semen gignit. Medetur lyeenibus. Cōstatq sic inuentam: cum exta super eam picta essent: fertur adhæsisse lyeeni: eumq exinanisse. Ob id a quibusdā splenion uocatur. Narrant sues qui radicē eius edunt: sine splene inueniri. Quidā ramis hysopi furculosam folio fabæ. Eodem noie appellant: & colligi florentē adhuc iubent adeo florere non dubitant: maximæq ex ciliciis & pysidiæ mōtibus laudant. Melampodis fama diuinationis artibus nota est. Ab hoc appellatur unū hellebori genus melampodion. Aliqui pastore eodem noie inuenisse tradunt: capras purgari pastore illo aduertēte: datoq lacte eaz: sanasse prætidias furentes. Quāobrem de oībus eius generibus dici simul cōuenit. Prima duo sunt candidū ac nigrū. Hoc radicibus tantū intelligi tradunt pleriq. Alii folia nigri platanī similia: sed minora nigrioraq: & pluribus diuisuris scissa. Albi betæ incipientis. Hæc quoq nigriora & canaliū dorso rubescencia. Vtraq caule palmi ferulaceo bulbosq tunicis conuoluto radice fibrata ceparum mō. Nigro: equi: boues: sues necantur. Itaq cauent id cū candido uescantur. Tempestiuū esse tradunt messi

Vel gnū
Vel her
mineū
Vei pua

Vel cala
mi

rata igni: ut calore quoque profint. Et condilomatibus cum rosaceo. Item ambustis durata in aqua mox in pruna putaminibus exustis tum lutea ex rosaceo illinuntur. Fiunt & tota lutea: quæ uocant Sittista: cum tri- duo incubata tolluntur. Stomachum dissolutum confirmant pulli ouorum cum gallæ dimidio: ita ut ne ante duas horas alius cibus sumatur. Dant & dysentericis pullos in ipso ouo decoctos ammixta uini austeri hemina: & pari modo olei polentæ. Membrana putaminis detracta siue crudo siue decocto: labiorum fissuris medetur. Putaminis cinis in uino potus sanguinis eruptiōibus. Comburi sine membrana oportet. Sic fit & dentifricium. Idem cinis & mulierum menses cum myrrha illitus sistit. Firmitas putaminum tanta est: ut recta nec ui nec pondere ullo frangantur: nec nisi paululum in flexa rotunditate. Tota oua adruant partum cum ruta & anetho & cymino pota ex uino. Scabiem corporum ac pruritus oleo & cedria mixtis tollunt. Ulcera quoque humida in capite cyclamino ammixta. Ad puris & sanguinis excreationes ouum crudum cum porri sectiui succo: pari mensura mellis græci calefactum hauritur. Dantur & tussientibus cocta & trita cum melle: & cruda cum passo oleique pari modo. Infunduntur & uirilitalis uitiis singula cum ternis passii amylique semuncia a balneis. Aduersus ictus serpentium cocta tritaque adiecto nasturtio illinuntur. Cibos quot modis iuuent: notum est: cum transmittat faucium tumorem calfactusq; obiter foueant. Nullus est alius cibus qui in ægritudine alat: neque oneret. Simulque uini usum & cibi habeat. Maceratorum in aceto molliri diximus putamen. Talibus cum farina in pane subactis: coeliaci recreantur. Quidam ita resoluta in patinis torreri putant. Quo genere non aluos tantum sed & menses fœminarum sistunt: aut si maior sit impetus cruda cum farina ex aqua hauriuntur. Et per se lutea ex iis decocta rursus in aceto donec indurescant. Iterumque cum trito pipere torrentur ad coibendas aluos. Fit & dysentericis remedium singulare ouo effuso in fictili nouo eiusdemque oui mensura ut paria sint omnia melle mixto mox aceto. Item oleo confusis crebroque permixtis. Quo fuerint ea excellentiora: hoc presentaneum remedium erit. Alii eadem mensura pro oleo & aceto resinam adiciunt rubentem uiuumque: & alio modo temperant olei tantum mensura pari pineique corticis duabus sexagesimis denariorum. Vna eius quod rhus diximus mellis obolis quinque simul decoctis ita ut cibus alius post quattuor horas sumatur. Torminibus quoque multi medentur oua bina cum alis piscis quattuor una atterendo uinique hemina calfaciendo atque ita potui dando. Et ne quid desit ouorum gratiæ: candidum ex iis admixtum calci uiuæ glutinat uitri fragmenta. Vis uero tanta est ut lignum perfusum ouo non ardeat. Ac ne uestis quidem contacta aduratur. De gallinarum autem ouis tantum locuti sumus: cum & reliquarum alitum restant magnæ utilitates sicut suis dicemus locis. Præterea est ouorum genus in magna gallinarum fama omissum a græcis. Angues ea (numerus est ouorum) conuoluti saluiis faucium corporumque spumis: artifice complexu glomerantur: anguinum appellatur. Druidæ sibilis id dicunt in sublime iactari: sagogque oportere intercipi: ne tellurem attingat. Profugere raptore æquo. Serpentes enim insequi: donec arceantur amnis alicuius interuentu. Experimentum eius esse si contra aquas fluiter: uel auro cinctum. Atque (ut est magorum solertia occultandis fraudibus sagax) certa luna capiendum censent tanquam construere operationem eam serpentium humani sit arbitrii. Vidi æquidem id ouum mali orbiculatim modici magnitudine. Crusta carthilaginis uelut acetabulis brachiorum polypi crebris: insignem druidis. At uictorias litium: ac regum aditus maxime laudatur. Tantæ uanitatis ut habentem id in lite in sinu æquitem romanum euocatum a Diuo Claudio principe interemptum non ob aliud sciam. Hic tamē complexus anguium & efferatorum concordia cā uidetur esse: quare exteræ gentes caduceum in pacis argumētis circūdata effigie anguium fecerint. Neque enim cristatos esse in caduceo mos est: de anserum ouis magnæ utilitatis. Ipsique anseri dicturi hoc uolumine debemus honorem: & comagenorum clarissimæ rei. Fit ex adipe anserum. Alioquin celeberrimi usus est. Ad hoc in comagene syriæ cum cinnamo casia: pipere albo: herba quæ comagene uocatur: obrutis niue uasis: odore iucundo: utilissimam ad perfrictiones: conuulsiones: cæcos ac subditos dolores: omniaque quæ acopis curantur. Unguentum que pariter & medicamentum est. Fit & in syria alio modo. Adipe autem curato (ut diximus) additis erysiceptro xylobalsamo phœnice elata: ite calamo singulorum pondere qui sit adipis cum uino bis aut ter subferuefactis. Fit autem hyeme: quoniam æstate non glaciatur nisi accepta cæra. Multa præterea remedia sunt ex anseris: quod miror æque in coruis. Namque anser coruusque ab æstate in autumnum morbo conflictari dicuntur. De anserum honore quem meruere gallorum in capitolium ascensu deprehensio: diximus.

Remedia de cane: & ex animalibus quæ placita non sunt: sed fera: & ex uolucris: & contra morsus phalangiorum.

CA. III.

Adem de causa supplicia annua canes pēdunt inter ædē iuuentutis & sūmanii uiui in furcas fambucea arbore fixi. Sed plura de hoc aiali dici cogunt prisceque mores. Catulos lactentes adeo pueros existimabant ad cibum: ut etiam placidis numinibus hostiarum uice uterentur iis. Genito matris catulo res diuina fit: & in cœnis deorum etiam ponitur. Catulina adicialibus quidem epulis celebrem fuisse. Plauti fabulæ sunt indicio. Sanguine canino contra toxica nihil præstātius putatur. Voluntates quoque hoc animal monstrasse uidetur. Et alios usus ex eo mire laudatos referemus suis locis. Nunc ad statutum ordinem pergemus. aduersus serpentium ictus efficacia habentur simum pecudis recēs in uino decoctum illitum. Mures dissecti & impositi quorum natura non est spernenda præcipue in ascensu syderum ut diximus: cum lumine lunæ fibrarum numero crescente atque decrescere. Tradunt magi iocineris muris dato porcis in fico sequi dantem id animal. In homine quoque similiter ualere: sed resoluti cyatho olei potu. Mustellæ duo genera. Alterum siluestre. Distant magnitudine. Græci uocant ictides. Harum fel contra aspides dicitur efficax: cætero uenenum. Hæc autem quæ in domibus nostris oberrat: & catulos suos (ut auctor est Cicero) quotidie transfert: mutatque sedem: serpentes prosequitur. Ex ea inueterata sale denarii pondus in cyathis tri-

Vel con-
gruere
ouatio-
nem eā

causa non est bella

5. ch. 7. 155. 1837. 4

	1619
	1213
sub	0406
Ad	1619

17

Nº 11.

Novemb. Camb. 1711

Item quidam Kalas Giruz. ff. 12

f

Ultimo Vrannuamur vidua halia
 pro viduice Rakouckie, hoiobam
 bil Slavil v Reklab, i plarufi ono
 Rakouckie on de bil Slavil, niny
 dana. puzou pro nis vkrana,
 hualuq, nuztra. ff. 12. To bil
 Reklab, bil ne kakou Gredet
 lupual.

memorick

székben rajon is hívót akirút Tullent
székben kijelenté oltani való vérfűhet kórtor. Prudas
martonnal

Jn. Kollacshu koponache Kruske

Bednec' bram potol' ebe drancos tul gepornos

igen nagy Puchich es santonac szoloknel lehet oltani

Prasich / Puchich nevű pölömben egy fonal

tugya kaidu fstonar, es orban gintke

pedromei pölö mellett nap kelet fele egy pölöbe igen

nagy teleltő kórtueli: tuzia Aidu ts: Lanos. Barbo

es Zaborph

Gufuch uramnal segletes almak Spanior

megyet, edes apyo kórtuely, ismeg orig,

icb, gorpodphu Kruske

Star: fanos tuzya felete beekke

~~chöe~~ chöe Ju pölöt

Harz inas tuzya felete muskatar

pölöt Marplug bar.

Edes Almak phledar alot.

221-D-21.
136

Tebeok Miklosal De Kleinben
Bissalmak

Berdas Maston kotoi: kardu is tuu olon
P. Martimeroe: hegg bent tuskon. Gorn. kugaban
Dabelee polgarnal nagg pilun uan. Tard

66

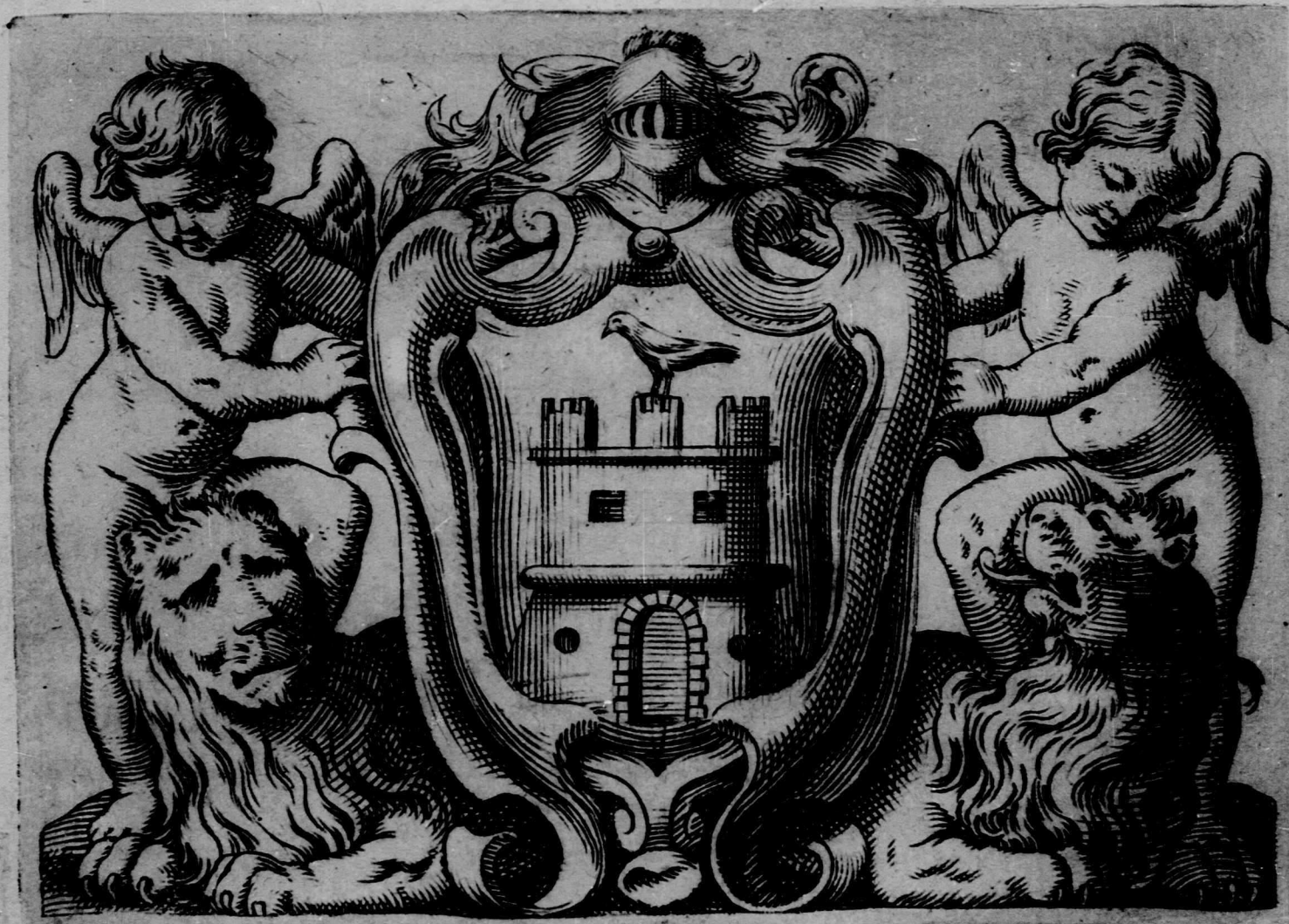
LE RIVOLVTIONI DI CATALOGNA

Diuise in quattro Libri,

DESCRITTI DA LVCA ASSARINO,

Doue pienamente si narrano le origini, e le cagioni di tutte le
turbulenze in quella Prouincia succedute dal principio del
regnare di FILIPPO Quarto Monarca delle Spagne,
la deditione de' Catalani al Rè Christianissimo,
& altri successi di quella Prouincia
fino all' Anno 1642.

*Con un'essatta notitia non solo del Gouverno, ma anche del sito
e delle qualità di quel Paese.*

In Bologna, per Giacomo Monti. 1648. *Con licenza de' Superiori.*
Ad istanza di Carlo Zenero.

Io amo chi mi fuge
E regno ogni or chi fuge
E chi mi uede il mio non uede
Tal de miei amanti e la morte
Pulcherrimo amore
Che mi disfa il core
On che giustizia fai che sempre moro
Tu e bellezza immortale in te adora

NOVA
DE MACHINIS
PHILOSOPHIA

In qua, Paralogismis Antiquæ detectis,
explicantur Machinarum vires

Vnico Principio, singulis immediato

Collegij Gymnasij Typis
A V T H O R E
pro. seu Carol. in scriptis Leo. Z.
NICOLAO ZUCCHIO PARMENSI
SOCIETATIS IESV

Olim Professore Mathematicæ

In Collegio Romano. *N. 1650.*

Accessit exclusio vacui contra noua experimenta,
contra vires Machinarum.

Promotio Philosophiæ Magneticæ
Ex ea nouum argumentum contra systema Pythagoricum.

*Initium Operis Proposita distinctius exhibet,
Errata, suis locis asterisco notata, corrigit.*

R O M A E,
Typis Hæredum Manelphij. M. DC. XXXIX.

SVPERIORVM PERMISSV.

Domo N. P. Jean. Bue. Hen. Prouinc. Aufus.

descripta fortuna folio 117. et sequ.

Fama	129
presagium	136
disprety	138
armis species	140
Ordinaria	142
pramie	142
castigo	144
venegoria	144
exeritu	145
parimonia militar	144
familiarita	151
taliquenita	154
providencia	155
curionita	162
fationi	170
forterea	170
Ecato milit	176
transfuga	178
liniphina	181
linuitta de comando	182
emulatione	182
Exempi	147
Segretera	203
deuastatio	205
legatio	205

fortification

Fuga

3. 2. 6. 2.

227

Hippolytus, as Magna hanc Acasus hinc hinc hinc

108 Q. HORATII FLACCI

Frigora mitescunt Zephyris: ver⁴ proterit aestas,
Interitura: simul

10

Pomifer autumnus fruges effuderit, & mox
Bruma recurrit iners.

Damna tamen celeres reparant caelestia Luna:

Nos ubi decidimus, Rom. hinc hinc. 3az unde

Quo pius Aeneas, quo Tullus dives, & Ancus,
Pulvis, & umbra sumus.

15

QUI scit, an adiciat hodierna crastina summe
Tempora Di Superi?

15

Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
Que dederis animo.

20

Cum semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria:

Non Torquate genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.

20

Infernis neque enim tenebris Diana pudicum

Liberat Hippolytum: Thracia

25

Nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
Vincula Peirithoo.

25

AD MARCIUM CENSORINUM.

Ode VIII. ἐγκωμιαστικὴ.

Nihil esse carminibus potentius ad sempiternam sui
nominis memoriam posteris prodendam, atque ab
obliuione hominum vindicandam.

30

DONAREM pateras, grataq; commodus
Censorine meis era sodalibus:

Donarem tripodas, premia fortium

Graiorum: neque tu pessima munerum

Ferres, diuite me scilicet artium,

Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas,

3

His

6. SOPR' BONA, NIHIL QUIT

sese receperant plures numero essent, quam praesidiarii, à quodam Andrea cogno-
 mento Pilato, Lupi Sempceii ministro, qui forte eo profugerat, persuasi, cōtra vo-
 luntatem reliquorum militum, arcem hostibus tradiderūt. Et quum ob nauatam
 operam, praemia & libertatem ac munera à Turcis expectarent, omnes extemplo
 trucidati fuere, cōseruatis militibus, ac postea pecunia se redimentibus. Nec mul-
 to post, quum Vlamanes & Malchus Ianiceros Buda missos in castra recepissent,
 Mons Claudius, quem nostri Monoilonem vocant, arx haud procul ab Iuanicia
 disita, quae exiguo Petri Erdodii praesidio tenebatur, subitario incursum & irrupcio-
 ne capta est: ita ut non parum terroris Chasmæ & Dombroñi Simonis Episcopi ar-
 cibus, ob vicinitatem hostium inferretur. qui tamen non multo post, annis mor-
 bisq; grauatus, è viuis excessit, eiusq; sacerdotium, quod felicioribus temporibus,
 admodum opulentum erat, Ferdinandus Nicolao Olaho, suo Cancellario, qui è
 Belgio ab Maria Regina, paulo ante redierat, liberaliter donauit. Sed Vlamanes &
 Malchus, captis arcibus praesidio firmatis, fortunam vltius tentandam arbitrati,
 itinere inter Crisium, & Iuaniciam facto, eam regionem prouinciæ Varasdiensis,
 quae inter montes sita, ac vsque ad Somfeduaram exposita, Sagoria appellatur,
 crudeliter populari, ferroq; & igne vastare constituerunt. Quod quum Nicolaus
 Comes Zrinius, Illyrici prorex, ac Georgius Bildenstanius Germanus, qui Stiria &
 Carinthia copias praerant, ab idoneis exploratoribus didicissent, contracta & ipsi
 valida equitum manu, firmisq; peditū cohortibus, obuiam hostibus eundum, col-
 latisq; signis defendendam prouinciam susceperunt. Cum autem antecedentium
 Turcarum agmina Crisium praetergressa, è siluis continuis ad Conscam seu Selnicie
 arcis planiciem, quamquam non satis latam, aut spaciosam peruenissent, Zrinianę
 ac Bildenstaniarum copiarum, eis apparere cæperunt. quas cum hostes vidissent, voci-
 ferari & proclamare, petereq; ut indictis momentaneis induciis ex vtraq; acie con-
 spicui, & promptissimi militum infestis hastis sub publica fide concurrerent. Erat
 è ducibus Paulus Ratcaius, qui tale consilium damnaret, & sicut erat, fraudem, do-
 lumq; subesse praediceret. id enim à Turcis non aliam ob causam peti videbatur,
 quā ut copiarum vniuersarum, quae in densioribus vastisq; siluis, lento gradu aduentabant,
 ad praecedentes suorum turmas peruenirent, ac in nostros toto virium robore, signa
 inferrent. Dum in hunc modum concurrentibus nostris & Turcis, hastae ad ducen-
 tarum numerum, aduersis pectoribus franguntur, ac nonnullis fauciatis, ceteri in-
 curiosius, quam res posceret, agitant, Vlamanes primo è silua cū suis prodit, ac in
 ducias effluxisse, fidemq; publicam desuisse proclamat, & in nostros, solutis ordini-
 bus dispersos, omnibus copiis irrumpit. Nostri singulari animorum praesentia, cum
 eis pugnam ineunt, pedites è nemore sclopetis rem gerere iubent. Sed Malchi super-
 uentu, quum metu percussis pedites terga vertissent, equitibus quoq; repente ani-
 mus concidit. Zrinius & Ratcaius eos retentare conati, frustra operam perdunt.
 Bildenstanius quoq; aliquamdiu Germanos pugnam sustentantes animare conten-
 dens postremo à Turcis acriter instatibus funditur, & pedites quidem nostri, saltibus
 & montibus protecti hostium insequentium impetum vitauere. equites quum fuga
 haud quicquam proficerent, equis desilientes, exemplo cohortium in proximas
 siluas sese pedibus proripuerunt. Zrinius praestantissimo vectus equo, quem Marcaf-
 sum vocabat, cum diu restitisset, & suorum fugam sistere vellet, equo vulnerato, ad
 Conscam vicinam profugere coactus est. Et quum equus eius à Turcis insequen-
 tibus, alterum vulnus profundum circa ilia hastae cuspide illatum suscepisset, eoq;
 magis debilitatus, supra arcis pontem concidisset, pedibus euadens in arcem rece-
 ptus est. Bildenstanius iam iam ab hostibus capiendus, relicto equo, in fossam arcis
 praesaltam insiluit, parumq; aberat, quin miserabili casu aquis immersus interiret:
 nisi Stephanus Baletitius, qui nandi peritus vna insiluerat, non ferens virum insi-
 gnem, ducemq; suum tam fœda & indigna morte extingui, opem oportune attulisset,
 cum-

Qua ab agre-
 stibus turpi-
 ter Turcis pro-
 dita est.

Mons Clau-
 dius ab iis
 captus.

Simonis Epi-
 scopi Zagra-
 biensis obitu-

Nico. Olahus
 in locum eius
 successit.

Zrinius & Bil-
 denstanius co-
 pia à Turcis
 concisa.

Nandi
 Baletitius ha-
 uisus
 hoga à
 Nandi

cum
 pro
 men
 Tab
 ta p
 pro
 gere
 rum
 itate
 o cia a
 naco
 su cū
 cum
 erat i
 istud
 Salca
 Nam
 suffo
 etem
 o mini
 mo f
 q; cra
 cidat
 dam
 no, v
 de ho
 anim
 Turc
 neret
 reb. ac
 Balas
 torun
 ftes p
 gendi
 Gado
 etiam
 catus
 ret ma
 lomae
 4 Turca
 erat, p
 ginta
 stim e
 de sue
 est ei
 hoste
 eurfi
 ca o
 dat,
 se quu
 sequ

iamiam exequi properaret, Stephanum Bathorium Somlianum, qui multa prece
 pro ~~causa~~ laborauerat, in forum misit, & is de noxa eorum, & læsæ Maie-
 statis crimine pauca præfatus, solui eos nomine principis & dimitti iussit. Con-
 spirationis huius haud ignarum aut immunem fuisse Gabrielem Mailatum, Ste-
 phani illius, qui fraude captus Byzantii in carcere interierat, filium plerique tra-
 didere, & principem ambiguo rumore inquirendo abstinuisse: aut illum con-
 tempisse. Nec multo post comitium frequentius ad Sespergum Saxonum oppi-
 dum, quod ab Vngaris Segesuarum vocatur, indixit, in quo publicis totius pro-
 uinciæ decretis, Siculi ob continuas rebelliones libertatem amiserunt, vna tan-
 10 tum ex septem, regione excepta, quæ se cæterarum malesanis consiliis nequa-
 quam immiscuerat. Eam ipsi Sedem Auream vocant. Cæteræ, ex ædificatis
 duabus in earum medio arcibus, quibus veluti frænis, & retinaculis contineren-
 tur, ad operas & alia præstanda ministeria, & pecuniam contribuendam coacti
 fuere: quum antea multis retroactis sæculis, eiusmodi oneribus soluti, instar
 Heluetiorum, æquali omnes libertate fruerentur, nec nisi ad equestris ordinis
 duntaxat militiæ munia capitatum censerentur. Pro qua quidem ignominia
 delenda, postea quoque variis & cruentis seditionibus tumultuatum est: qui-
 bus modo anceps & incerta libertas recuperata est, modo graue ceruicibus iu-
 gum & vix tolerabilem seruitutem subierunt. Dum hæc ab Cæsarianis & Turcis
 20 in Vngaria ac Transsilvania, alternante belli & victoriæ vices fortuna geruntur:
 instituta Maximiliani in Regno Bohemiæ coronatio ad XV. Calendas Octo-
 bris, incredibili patris Ferdinandi lætitia & voluptate ad exoptatum finem perdu-
 cta est. Quam exornauere iuuentutis & Nobilitatis Vngariæ equites circiter
 quadringenti, armis, viris, equis & splendidissimo apparatu instructi: quibus Io-
 hannes Petco præerat. Sed præ aliis iucundum exterorum oculis spectaculum
 præbuit ornatissima equestris ala Georgii Comitis Zriniani, quem Nicolaus Pa-
 tertum primum ex ephebis excedentem eo miserat: quam octo Cameli, totidem
 seruis Æthiopibus sessoribus, claudebant: barbarico cultu & habitu, ac candido,
 & rotundo capitis è gossipio tegumento conspicuis; quos à Mahumete Iahiole
 30 Quinque ecclesiensis vrbis præfecto dono acceperat. Ferdinandus tamen è Bo-
 hemia in Germaniam discessurus, equites Vngaros liberaliter habitos & stipen-
 diis donatos in patriam remisit: quum Iohanni Peteoni & Simoni Forgacio bona
 Isbudiana, quæ circa Cassouiam paulo ante in fiscum redacta erant, dono dedisset.
 Itum deinde est ad finem Octobris Mensis Francofurtum Mæno flumini adia-
 cens oppidum, eligendis Imperatoribus antiquitus dicatum: ad quem locum
 principes Electores conuocandos curauerat. Interea Augerius Busbequius, qui
 iam Byzantii octennium fere tractandæ pacis causa transfegerat, ea certis condi-
 tionibus impetrata, Viennam rediit, relicto ibi Alberto de Wiis. qui vicem ordi-
 narii Oratoris fungeretur, is etiam Sapidus vocabatur, eratque patria Amorfor-
 40 tensis. Adiunxerant ei purpurati ex Sulimani voluntate Ibrahimum Dragoma-
 num, hoc est, interpretem, natione Polonum, nec Germanicæ linguæ ignarum,
 qui antea Gallici legati Lauinii calumniis loco motus, quum aliquamdiu priua-
 tam vitam duxisset, Augerio procurante, dignitati officioq; fuerat restitutus. Ob-
 tinuerat etiam Augerius industria diligentiaq; sua, qua purpuratorum animos sibi
 deuinxerat, aulæq; artes diuturno studio, & longa ibi mansione solerter didicerat
 Aluarum Sandæum, Sancium Leuam, & Gabrielem Requesenium Hispanos du-
 ces, qui in Meninge insula, ad Africæ Syrtes à Turcis capti erant, Sulimano eos li-
 beraliter gratisque Ferdinando mittente: quos neq; Gallici legati Lauinius, & post
 hunc Saluiatus, impense pro illis laborantes, liberare potuissent. Cæterum is de
 50 suo & Ibraimi aduentu Ferdinandum certiore reddidit, qui quidem primo con-
 sultius sibi videri respondit, vt Ibrahimus & Turcæ Viennæ reditum suum expecta-
 rent.

Mailatus hu-
 ius conspira-
 tionis suspe-
 ctus habetur.

Siculi omnes,
 vna excepta
 Aurea sede,
 libertate spo-
 liantur.

Duæque arces
 in coercendus
 extruuntur.

Maximiliani
 in Regem Vn-
 garie inau-
 guratio,
 Anno 1562.

Handwritten note:
 13 maj 1562
 kuzob...
 m...
 ...
 ...

Maximilia-
 nus Franco-
 furtum con-
 tendit.

Busbequius,
 inducis im-
 petratis Vieni-
 nam adue-
 nit.

Relicto By-
 zantii Al-
 berto Vuisio:

Ibrahimus
 Dragomanus
 & nonnulli
 Hispani Du-
 ces cum Bus-
 bequio ve-
 niunt.

Sulimanni
morbus &
dicitur.

Sulimani, ci-
tatu itinere
bus, paterno
causis ad
Valerianum
obitum pre-
dit.

Hoffutotus
absque vilo
responsa ad
Caesarem
Scipio de-
mittitur.

Tahius Cani-
sa à Caesare
praeficitur.

Ut Sigetha-
na erupit
nes prohibeat.

Kepleuitius

Tahius Janosius
Sulimanni
Karl János

Kepleuitius

Turca nostros
in insidias pel-
lectos cadunt.
Kepleuitius
perit.

stituisse. Sighetum autem curae & fidei Scanderagae tuendum commisit, qui multis retroactis annis, Soclosinam praefecturam summa fide gesserat. Extinctus est Sulimanus, cum vitiatum cruris doloribus, ob quos etiam vivens pallido semper ac decolore vultu fuit; tum ventris profluvio, ex nimio autumnalium fructuum esu, contracto, quum nondum sexagesimum sextum aetatis annum complevisset, ac circiter quadraginta sex annis sceptratenuisset. Post eius obitum, Selimus paterno imperio potitus, magna promissa Ianiceris & Spahoglanis, qui sunt praetoriani equites, summa pecuniae, XXVII. die Septembris Constantinopoli discedens, magnis itineribus Albam Graecam primo, mox Valconarum, usque, ad Danubii ripam situm oppidum contendit; ibique obviam exercitum, & funus paternum tradente Mehemete, in manus & potestatem accepit: deinde eodem quo venerat itinere, reversus est Byzantium, exercitu subsequi iussu; ut quae ad paterni funeris executionem pompamque spectarent, impensas se praesente curarentur. quo quum pervenisset, Georgium Hoffutotium, quem initio belli ad Sulimanum à Caesare missum fuisse docuimus, absque vilo responso dimisit, retento Alberto de Viso ordinario legato, illique haud procul ultra Adrianopolim exanimis Sulimanus tanti nominis & claritudinis imperator, quadringentis plus minus equitibus comitatus, curruque agresti Bulgarico, & discoloribus equis vectus, obviam adductus haud leue rerum humanarum inconstantiae ac volubilitatis exemplum praebuit. At Caesar, priusquam ex castris abiret, ut erupturis ex Sigetho hostibus obicem opponeret, utili consilio necessarioque Franciscum Tahium, virum militiae clarum & indultum Canisam cum mille equitibus, ac totidem peditibus dimisit; cumque arx ea Vrsulae Canisae; Nadasdui Palatini viduae iuris esset, permutatione cum illa facta, traditoque ei Borsino nostro canobio, illam munire imprimis, eiusque praesidiis, defensionem Pannoniae simul & Illyrici intentos fore iussit. Suscepit curam libens Tahius, & abierte cum eo complures clari nominis praefecti & centuriones, Petrus Quegleuitius, Petri senioris filius, qui erat Caesaris praegustator & dapifer, gigante fere proceritatis, sed singularis elegantiae & virtutis iuuenis, ideoque omnibus, ipsique imprimis Caesari charus, ac Matthaeus eius frater, Iohannes Alapianus cum Gaspare filio, nuper clade Sigethana capto, liberatoque. Franciscus Gestius, Georgius Palaticus, compluresque alii. Tahius etiam Gasparis Bothi arcem Canisae ad vnius stadii iter vicinam, quae Sancti Georgii vocatur, pro specula muniuit, atque turmam centenariam equitum, cum totidem peditibus pro custodia attribuit.

Sed quum arcem Berzentiam à Clemente Maio vacuum relictam, quae amplius quadraginta dies habitatoribus caruerat, incertum, quibus de causis occupare neglexisset, Turcae priores eam ingressi munierunt, praesidioque firmarunt; acciditque paulo post, graui nostrorum infortunio atque incommodo, ut absente Tahio, hostes ex ea magno numero excurrentes ad Rechem pagum propinquum insidias collocarent, nostrosque incautos ad eas refugiendo pertraherent, atroxque & cruentum praelium cum nostris contraherent; In quo praelio Petrus Quegleuitius, in quem vnum omnes Turcae animos atque arma obuenterant, summo cum omnium dolore fuit interfectus.

Nec multo post, nocte intempesta, Gasparem quoque Bothum in sua Sancti Georgii specula inuaserunt, ac vallum, quod arcis ipsius muro coniunctum erat, captum expugnarunt, abductisque ex eo equis & militum suppellectili, ac aliquot captiuis, succenderunt. Bothus tamen, vti erat egregia virtute iuuenis, arcem quamquam serio & magnis viribus ab hostibus oppugnatam fortiter seruauit. Eodem itineris cursu Turcae ignari Tahium reuertisse, oppidum Canisianum, recens vallo è roboribus factum constructum, nec tamen argilla paleis de

ticeps, & multi incruentati fuerunt: adeo imparibus viribus certatum est. Caput
 Aurspergi præcisum, cum captiuis aliquot, ac signis, à Ferhate Byzantium mis-
 sum est, & filio eius ac cæteris, qui in manus hostium inciderant; post longi tem-
 poris moram, multo auri pondere libertas reddita est. Nec Ferhati absque vilo
 profus detrimento victoria constitit, cum multos ex suis, præcipui hominis vi-
 ros, aut interfectos amisisset, aut captos & abductos desiderasset. Inter quos fuit
 Regessus Celebinus, quo nomine à Turcis adolescentes nobili genere progeni-
 ti vocantur, cognomento Vrasitius, ab Antonio Gerecio equitum præfecto,
 manu captus. qui postea Matthæo Quegleuitio venditus, ac ab eo variis modis
 10 excruciatu, in vinculis & carcere vitam finiuit. Interfecto Aurspergo, Ferhates,
 nostris duce orbatis, nullam motam aut ocium dandum ratus, Businum Que-
 gleuiti arcem, in qua præsidium viginti quinque peditum inerat, ac Czasiu,
 qua ad ius dicionem Episcopi Tininiensis pertinebat, ad mero tormento-
 rum terrore, ac præsidariis diffugientibus, obtinuit: ac emissis, qui Colapianos
 vrendo populandoque vastarent, Castellum Sraciciam, quod speculæ instar ad
 Colapis ripam, è materia ac roboribus contextis erat extructum, igne coniecto
 concremanit. Deinde cum nemo adhuc in locum Aurspergi suffectus esset, &
 improspeto eius casu omnes veluti attoniti confusique animis nutare videren-
 tur, modica suis quiete data, Zrinium arcem, Comitum Zrinianorum domici-
 20 lium, à qua veluti natali solo, ipsi cognomen ducunt, ad motis tormentis expu-
 gnauit. Erat illa duplex, & muro duplici cincta; ita vt si propugnatores ido-
 neos & fortes nacta esset, facile seruari potuisset. Verum Petrus Camenianus,
 imbellis peditum, qui locum custodiebant, præfectus, vix expectatis aliquot fer-
 reatibus pilarum ictibus, subito pauore percussus, accepta à Ferhate fide, arcem
 decidit. Quæ ei more Turcico ita seruata est, vt captiuus in Bosnam abducere-
 tur, ibique amutuo tempore seruatus, tandem incertum an non ex composito
 dimissus libertati restitueretur. Quum de his aduersus fas & fædera insolentissi-
 me ac iniquissime actis legatus Cæsaris Prainerius Byzantii apud purpuratos,
 grauius questus esset, non aliud ab elatis, multoque aridentis fortunæ succes-
 30 su intractabilibus responsi accepit; quam nostros priores bellum intulisse;
 suos illarum sustinuisse, fortunamque melioribus affuisse. His profecto tan-
 tisque cladibus, tanta vastitas, stragesque edita est, vt ab eo tempore in Illyrico,
 necdum spe aut resurgendi facultate oblata, plurimi incolarum, qui superfue-
 re, in varias Austriæ Pannoniæque partes, tædio præsentium, aut futurorum me-
 tu, desertis sedibus migrasse conspiciantur.

At Cæsar interea, dum hæc improspere geruntur, Pragæ Rudolpho filio
 Bohemici regni, scepra coronamque, assentientibus populis & ordinibus, de
 manu tradidit: illincque Ratisbonam ad frequens Germaniæ concilium profe-
 ctus, eundem sibi consortem Romani imperii, & successorem à septemviris ele-
 40 ctoribus, declarandum, singulari & rara felicitate curauit: iis legibus, vt ipso
 vita functo, non aliis comitiis expectatis, Rudolphus pro Romanorum Cæsa-
 re & imperatore ab omnibus agnosceretur; ac instar maiorum, omnia ei obse-
 quii fideique munia præstarentur: fuitque valde memorandum, atque omnino
 admirabile, ex vna eademque Augusta Austriæ familia septem Cæsares, nun-
 quam intercisâ serie, ad summum rerum fastigium euectos esse; perinde ac si il-
 lud decus, non electorum summæ amplitudinis suffragiis, sed hæreditarii iuris
 successione parari consueuisset. Nec prætermittæ à Cæsare fuerit cærimoniarum &
 spectaculorum, quæcunque in eiusmodi pompis fieri consueuerunt; theatrales lu-
 di, choreæque omnis generis, ac conuiuia notabili sumptu, ac epularum variè-
 50 tate & copia, inter raris ac inuisitata. in queis cum piscis è gobiorum fluuii-
 tium genere appositus esset, ac structor à Cæsare interrogatus, viginti
 aureis

Ferhates hæc victoria clau-

Castella illa que, diffugi-entibus no- stri, obtinet,

In quibus & Zrinium.

Absens fuit Zrinium

Prainerius legatus inanis apud purpuratos, hæc dicitur quærela.

Rudolphus in Ratisbona Concilio illi- gatur Rex Romanus

inuadendos esse, cumq; iis ferro decernendū. Sed aliis subinde exploratoribus ad-
 uenientibus, & hostes nostrorū aduentu cognito, retro ad Vaciam celsisse, referen-
 tibus, ab incepto destitere: ac sequenti die structis ordinibus, ac explicatis vexillis,
 tormentisq; sequentibus, sub meridiei tēpus, quo Turcarum sacerdotibus mos est
 conscensis turribus alta voce suos ad preces conuocare, in conspectum Nogradi
 petuentum est. Ea arx dicionis olim Episcopi Vacienſis, rupi non admodum e-
 ditæ imposita est, auorumque nostrorum memoria, magno Nicolai Bathorii Va-
 cienſis Episcopi studio, multis ædificiis ac elegantibus, opere Iacobi Tragurini
 architecti & statuarii restaurata fuit: habetque ab occidente sole vastissimas sil-
 uas quæ Filecum & Diosgiorium versus longe lateque protenduntur, ac ad meri-
 diem Danubium & Vaciam duobus distant miliaribus: ad Solis vero ortum col-
 les sunt & vineta minime alto vertice; è quibus haud irrito labore tormentis peti
 potest. Habet etiam circumcirca fossam XXX. pedes profundam latamq;, in ipsa
 rupe, magno ut apparet labore & sumptu, eiusdem Bathorii antistitis, excisam,
 cum puteo haud minoris laboris & impendii, ac turrim in medio erectam, qui-
 bus ipsius nomen & gentilia trium lupinorum dentium insignia exsculpta ad-
 huc extare videntur. Hanc autem veteris ædificii molem Turcæ, erectis forinse-
 cus duplicis & valde crassi valli cratibus, iisque roboribus confibularis, ac cespri-
 te repletis, ad propugnaculorum formam longe firmiorem reddiderant. Præ-
 rat ei Mehemetes Niger, è Pheris Theſſaliæ vrbe oriundus, ideoque Carapheris
 cognominatus, cum octingentis circiter Turcis, qui ad primum exercitus con-
 spectum, oppidum arci subiectum non contemnendæ amplitudinis ac firmitatis
 iniecto igne funditus concremarunt; simul cum horreis & frugibus, ac fæni, stra-
 minisque cumulis, quos foris congesserant, tanta vi & sæuitia, ut etiam in hortos
 eorumque sèpimenta & arbores fructiferas, ne nostris vsui esse possent, excinden-
 das, barbara feritate debaccharentur: interimque nostros castra & tentoria col-
 locantes, assiduīs tormentorum ictibus, nec tamen notabili aliquo detrimento,
 infestare non desinerent. Sub vesperum eius diei, sole nondum occidente, Leo
 Gallus, cum tormentis & eorum apparatu aduentauit, lentiori ob itineris difficul-
 tates factō progressu, ac tormenta in eo colle, quem ex aduerso arcis ad orientalem
 plagam eminere diximus, collocauit; ac tria maiora, quæ viginti aut triginta
 pondo ferream pilam euomebant, in arcem salutandis veluti hostibus exone-
 rari iussit; & hostes pariter ex arce responderunt. Eadem nocte aggeres fieri,
 & corbes terra ac cespri celeriter repleti, ac tormentis inter eas collocatis ar-
 cem verberari iussit: ita ut die quoque toto insequenti & nocte, nulla in con-
 cutiendis mænibus intermissio fieri videretur. At Turcæ, qui ea temporis & an-
 ni asperitate, nostros nequaquam bellum moturos existimassent, ideoque ad de-
 fendenda mænia arcemq; minus parati esse viderentur, ad obstruendam cespitibus
 & materia portam, ac ad attrahenda idoneis in locis tormenta sese conuerterunt,
 tanto silentio operi intenti, ut & tormenta displodere in obsidentes & excubito-
 res, sublato, ut moris est clamore, obire vigilias prohiberent: adeo ut multi eos
 relictæ arce diffugisse existimarent. Verum perfecto opere, ad mænia tutanda re-
 uersi, expansis per ca, ac turrim, ac propugnacula, multis vexillis, sese ad defensio-
 nem compararunt, ut se nequaquam terros esse, nec de salute & victoria de-
 sperasse demonstrarent. Itaque magnam in nostros pilarum maiorū minorumq;
 procellam diffuderunt. Palſſius nullam eis quietem dandam ratus, operas, quarū
 haud contemnendum numerū è montanis ciuitatibus acciuerat, quæ effodiendo-
 rum varii generis metallorū apprime gnaræ esse solent, ad faciundos sub exteriori
 vallo cuniculos, quod è crassissimis roboribus contextum erat, subire murū iubet,
 iisque mille, aut paulo plures pedites, quorum dimidia pars ex Vngaris cōstabat, re-
 liquū è Curtii & Galli legionibus selectū erat, attribuit, qui eos ab iniuria hostiū,
 si forte

Nogradi de-
scriptio.

Supra m-
iudicio.
Mole arboris
Dns Dnter.

periti quibus amplius diruendi muri viderentur, quum nondum XV. passibus latior aditus esset patefactus. Itaque Matthia principe suorum ducum consiliis nequaquam reluctantem, octingenti fere milites Germani à legione Curciana deliguntur, qui murum dirutum subeant; iique explicatis signis magno animo ad irruendum procurrerunt: ducibus se eis præbentibus Palfio & Nadaudio, ac Comaroniensi præfecto Praunio, & ipso Curcio, aliisque paucis Vngaris. Datum enim hoc fuit honoris & existimationis genus exterarum nationum militibus, quasi Vngaris parcendo, ut primæ oppugnationis qualemcunque euentum ipsi periclitarentur. Sed quum ex aduerso Turcarum promptissimi quique, ad duorum millium numerum, pro ruinis in acie constitissent, nostri vix subire quidem muros ausi, amissis plus minus ducentis, è sociorum numero, retrocedere coacti fuere: Palfiusque & cæteri, qui prodierant inter pilas volitantes, & tædas ac tubos fictiles sulphure & pice repletos ardentisque, non sine vitæ periculo versati, post monumentum quoddam lapideum sese reduxere, quo in conatu Valentino Balassio, impigro iuueni, ac Martis simul & Palladis cultori vtrumque femur glande plumbea traiectum est; quo vulnere, quamquam intactis ossibus inflicto, paucos post dies interiit. Eandem fortunam subiit Curcius quoque tribunus, crassiore sclopeto vulneratus, ac Balassium eodem fato iisdem in castris sequutus est. Vulnerati etiam sagittis & glandibus ac puluere sulphureo vstulati militum complures. Nec hostibus incruenta pugna fuit; siquidem in ea Caralibegus Albanensis, dum suos cohortaretur, glande per frontem traiectus, in vestigio concidit, exanimisque in arcem à suis relatus est. Postridie cum tormentis maioribus nunquam cessaretur, oppugnatio iterum & tertio repetita est. Sed irritò ubique conatu. quum enim nostri mania conscendere conarentur, & signifer cohortis Sombergianæ vexillum magno ausu supra rudera sustulisset, ac socios, ut sequerentur, intrepide moneret, maioris colubrinæ pila alterum pedem ictus atque discerptus est, & lociorum ad mille desiderati. Multi etiam ex hostibus eminus icti occubuerunt: inter quos Isacus præsidii præfectus è nostrorum aggeribus maiori tormento in dextro humero fauciatus, eadem nocte expirauit: ac vtriusque ducis cadauera noctis silentio nauigiis imposita, Budam non sine publico luctu delata, ibique honorificentissime tumulata sunt. Quamquam autem nostri aliquot præliis cum cæde repulsi, ac multis millibus sociorum amissis, ingenti detrimento affecti essent, necdum tamen animo penitus frangi videbantur: & ab ducibus Palfioque imprimis, ut militaris constantiæ memores esse velent, & commilitonum cædem vltum ire properarent, ac spe prædæ, quam amplissimam & opulentissimam, capta arce, adepturi essent, ne à repetenda oppugnatione deterrerentur, appositis verbis sustentabantur. Hunc in modum animati, quum ad XXII. diem mensis Maii, ad Aquariæ vrbis angularem turrin rotundam, cuius pars humotenus ferme diruta erat, validissimo facto impetu iterum irrupissent, Ianicerorum tamen validis cohortibus sese opponentibus, & subeuntes glandium procella sternentibus, plurimis amissis, pedem retulerunt. Quo in irriti conatus feruore supra cæteros aut cadentes, aut vulneribus debilitatos, Gallus quoque tribunus, & tormentis præfectus, vulnus accepit, & ex hostibus ac Ianiceris plures trecentis desiderati sunt: ita ut iam tot oppugnationibus fortiter exantlatis, defensores quoque ad exiguum numerum reducti esse viderentur; Cui tamen defectui breui prouisum est. nam decimo post die, quingenti Ianicere biremibus vecti, duce Annuano Belgradiensi præfecto, qui duobus nuper interfectis succederet, apud quem laus seruatae arcis mansit, clara diei luce, Parcanum appulerunt, ac eadem nocte in minorem urbem recepti sunt. quod ex vexillorum colore animaduersum fuit: quæ cum antea in puppibus biremium conspecta essent, orto sole per muros explicata à nostris

Aquarium oppidum frustra tentatum.

Liberty's Balassio & Lassi Curtius dunt. Balint

Cavalibegus occumbit.

Impressiones nostrorum iterum repulsa.

Isacus præfectus arcis extinguitur.

Quingenti Ianicere, duce Annuano, arcis præsidio veniunt.

Animalium
foedissimum.

absurde ob oris et linguae longitudinem, animal inerme,
et iniuriae obnoxium. Sed absurdissimum animal omni-
um, quod et foedissimum, iuxta Cumanam occidentalis In-
diae inuenitur, facie turpissima, uulpis forma, pilo lupi sca-
biosi, foetidissimum, et quod uiperas egerit, sed quae parum e-
gestae uiuant: cum monachi beati Dominici unum ex his nu-
trirent, odoris pertesi interfecerunt. Afferunt et ibi esse
quam hienam uocant, quae homines deuorat: plorat ut in-
fans nocte, longiusque auditur: cane maior non est uena-
tico: uesciturque aiotochtli, de quo infra dicemus.

Animalia com-
munia.

Ouium Indi-
carum quatuor
genera.

Videtur autem ouis omni regioni magis conuenire, et
plures habere differentias, uelut equus, bos, canis, et ho-
mo. In Peru regione, quod calida sit, oues ad asellorum
magnitudinem crescunt, longis cruribus, crasso corpore,
caput longum, collum et effigies quasi cameli, caro op-
tima, agnorum maxime: castrati aratrum ducunt ac fe-
runt, ferunt et ligna: non clamant, nec molesti sunt: sunt al-
bi, nigri, et cinerei coloris. Ex hoc etiam genere sunt quas
uocant guanacas, magnae sunt, et ueloces cursu, per mon-
tesque gradiuntur gregatim. Vicuniae quoque oues sunt mi-
niores precedentibus, sed syluestres, leues admodum et
quae saltant: harum uellus pretiosissimum est: carnes ha-
rum ambarum meliores sunt carnibus ouium, nec imme-
rito: cum sint exercitiores et humidae, ut contra siccae,
cicures et pingues. Est et quartum genus minimum, pa-
cos nomine, ualde lanatum et turpe, quarum agni opti-
mi sunt.

Sus mirae ma-
gnitudinis.

In nostra regione sues magis ouibus crescunt, quod
sint calidiores, adeo ut unus ad DLXXX libras peruene-
rit, dumque ueheretur in curru cum alijs tribus, suffocatus
est. Dum uero suspensus et adhuc calidus aperiretur, a-

xungia